gemeente
Barneveld

Organisatieonderdeel: Dienstverlening
Behandelaar: A. van de Van de Maat
Telefoonnummer:

Voorstelnr. 3017
Barneveld,
Portefeuillehouder: W. Oosterwijk

☒Ter kennisname naar de raad
Nummer beleidsproduct:

☐Op overzicht Bestaand beleid (website)

Onderwerp: **Raadsmemo - Verkenning naar de economie van de toekomst Regio Foodvalley**

Gevraagde beslissing:
1. In te stemmen met bijgaand informerend memo voor de gemeenteraad over de verkenningsrapportage naar de economie van de toekomst van de Regio Foodvalley.
2. In te stemmen met plaatsing van dit raadsinformerend memo (bijlage 1) inclusief de rapportage 'NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley' (bijlage 2) en concept persbericht (bijlage 3) op de lijst van ingekomen stukken van de gemeenteraad.

1. Inleiding
In opdracht van de Regio Foodvalley is door een extern onderzoeksbureau een verkenning naar de economie van de toekomst van de Regio Foodvalley uitgevoerd. Het doel van de verkenning is inspiratie opdoen over een mogelijk perspectief/ ontwikkelrichting voor de economie in Regio Foodvalley. De uitkomsten zijn in bijgaande rapportage '*NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley*' opgenomen. De bijgaande rapportage betreft een inspiratiedocument en geen vastgestelde of vast te stellen visie. De bijgaande rapportage wordt de gemeenteraad ter informatie en inspiratie aangeboden.

2. Beoogd effect
Door akkoord gaan met de beslispunten zal uw gemeenteraad geïnformeerd worden over de verkenning naar de economie van de toekomst die in opdracht van Regio Foodvalley is uitgevoerd, De gemeenteraad ontvangt als bijlage bij het raadsmemo, ter informatie en inspiratie, de rapportage 'NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley'.

3. Argumenten
3.1 Het doel van de verkenning is inspiratie opdoen over een mogelijk perspectief/ ontwikkelrichting voor de economie in Regio Foodvalley voor onszelf en onze triple helix partners. Het is daarom goed om onze gemeenteraad hierover te informeren en inspireren. De rapportage 'NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley' wordt daarom voorzien van een uitgebreide toelichting in een raadsmemo.

3.2 Middels bijgaand memo wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de verkenning naar de economie van de toekomst die in opdracht van Regio Foodvalley is uitgevoerd.

4. Kanttekeningen
- De status van de bijgevoegd verkenningrapport betreft een inspiratiedocument. Dit geldt voor zowel de beschrijving van de NEXT ECONOMY als de kaartbeelden in het rapport.
- De bijgaande rapportage betreft een inspiratiedocument en geen vastgestelde of vast te stellen visie. Het vraagt daarmee geen besluit van uw college en gemeenteraad.

5. Financiën
Er zijn geen financiële consequenties verbonden aan de voorgestelde besluiten.

6. Participatie en communicatie

Middels bijgaand persbericht zal de Regio Foodvalley de pers informeren. De Regio Foodvalley zal eveneens de communicatie richting stakeholders organiseren.

7. Uitvoering

Planning:

- Zodra uw college akkoord is met de beslispunten, zal bijgaand informerend memo aan de gemeenteraad aangeboden worden. Het raadsmemo wordt voorzien van het verkenningsrapport ‘NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley’ en het persbericht.
- De stukken zijn onder embargo tot 29 september 2023. Op 29 september 2023 worden de stukken door de Regio Foodvalley openbaar gemaakt en gaat het bijgaande persbericht uit. De gemeenteraad zal vanaf 29 september 2023 de stukken mogen ontvangen.

8. Bijlagen

- Bijlage 1 – Raadsmemo - Verkenning naar de economie van de toekomst Regio Foodvalley
- Bijlage 2 – Rapportage ‘NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley’.
- Bijlage 3 – Concept persbericht Verkenning economie van de toekomst.

gemeente
Barneveld

Raadsmemo - Verkenning naar de economie van de toekomst Regio Foodvalley

Datum: **20 september 2023**

Onderwerp: Verkenning naar de economie van de toekomst in de Regio Foodvalley.

Ter attentie van: De Raad

Afzender: College van Burgemeester en Wethouders

Portefeuillehouder W. Oosterwijk

Mail behandelaar *a.vandemaat@barneveld.nl* *Telefoonnummer* 0617068888

Samenvatting
De Regio Foodvalley heeft een verkenning laten maken naar de next economy in Regio Foodvalley. Dat in reactie op de verstedelijking en de actuele transities die een uitwerking van de impact van innovatieve economische ontwikkelingen vragen.

Doel
Met het voorliggende raadsmemo informeren wij u over een verkenning naar de economie van de toekomst in opdracht van Regio Foodvalley.

Inhoud
Ter informatie ontvangt u bijgaande rapportage, NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley. Deze verkenning is uitgevoerd door een extern bureau van de Regio Foodvalley. Het doel van de verkenning is inspiratie opdoen over een mogelijk perspectief/ ontwikkelrichting voor de economie in Regio Foodvalley voor onszelf en onze triple helix partners. Deze rapportage is dus geen vastgestelde of vast te stellen visie.

Aanleiding
We staan aan de vooravond van een schaalsprong als aangewezen NOVEX gebied (aandachtsgebied waar grote ruimtelijke transities vragen om een apart ontwikkelperspectief) en een ingrijpende transitie in de (primaire) agrarische sector. Er is ruimte nodig is voor bedrijvigheid om die groei te faciliteren, ten behoeve van het vasthouden van verdienvermogen en brede welvaart in onze regio.

Samen met de groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen werken we aan het bevorderen van duurzame en evenwichtige stedelijke ontwikkeling. De verstedelijkingsstrategie richt zich op de bouw van nieuwe woningen, het versterken van de economie, het verbeteren van de leefbaarheid, het behoud van het landschap en het stimuleren van innovatie en samenwerking in de regio. Het bevorderen van economische groei en werkgelegenheid is een belangrijk doel. Dit omvat het behouden en

aantrekken van bedrijven, investeringen en talent naar de regio, het creëren van een gunstig ondernemingsklimaat en het stimuleren van innovatie en ondernemerschap. De verschillende transities op het gebied van energie, landbouw en grondstoffen dwingen ons meer dan voorheen om na te denken over de toekomst van de economie en onze samenwerking te intensiveren. Om een economisch krachtige regio te blijven hebben we een sterk profiel nodig en de instrumenten om daarop te sturen. Wat ontbreekt is een gedeeld economisch perspectief, hoe gaat de economie zich ontwikkelen, moeten we daar ons profiel op aanpassen en hoe kunnen we daarop inspelen?

Economisch perspectief Regio Foodvalley
Wij vinden het belangrijk om nu na te denken over de economie van de toekomst in Regio Foodvalley. Regio Foodvalley heeft een unieke positie ten aanzien van agrifood, voeding en gezondheid. Het is essentieel om vooruit te kijken en te anticiperen op veranderingen en uitdagingen die de toekomst met zich meebrengt. Door te anticiperen op veranderingen, te investeren in innovatie en duurzaamheid, ruimte te creëren voor economie en de concurrentiepositie te behouden, kan Regio Foodvalley een bloeiende economie blijven die klaar is voor de uitdagingen van morgen:

- *Veranderende wereldwijde trends*: de wereldwijde economie verandert snel en er zijn nieuwe trends zichtbaar in de voedsel- en landbouwsector. Consumenten worden steeds bewuster van duurzaamheid, gezonde voeding en traceerbaarheid. Door nu na te denken over de economie van de toekomst kan Regio Foodvalley zich positioneren als een leider in duurzame voedselproductie en innovatie.
- *Technologische vooruitgang*: technologische ontwikkelingen, zoals kunstmatige intelligentie, robotica, biotechnologie en big data hebben een enorme invloed op de economie. Door te investeren in onderzoek en ontwikkeling op deze gebieden kan Regio Foodvalley een voorsprong krijgen en nieuwe economische kansen creëren.
- *Klimaatverandering en hulpbronnenschaarste*: klimaatverandering en de schaarste van natuurlijke hulpbronnen vormen grote uitdagingen voor de agrarische sector. Het is belangrijk om na te denken over veerkrachtige en duurzame landbouw- en voedselsystemen die minder afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en die efficiënter omgaan met hulpbronnen. Door nu te investeren in duurzame praktijken en innovatieve oplossingen kan Regio Foodvalley de gevolgen van klimaatverandering beperken en zich aanpassen aan veranderende omstandigheden.
- *Veranderende arbeidsmarkt*: de economie van de toekomst brengt veranderingen met zich mee in de arbeidsmarkt. Nieuwe technologieën zullen de vraag naar bepaalde vaardigheden veranderen en er zullen nieuwe banen ontstaan. Door nu te investeren in opleidingen en vaardigheden die relevant zijn voor de toekomstige economie kan Regio Foodvalley een goed opgeleide en flexibele beroepsbevolking opbouwen.
- *Concurrentiepositie behouden*: door vooruit te denken en te investeren in de economie van de toekomst kan Regio Foodvalley zijn concurrentiepositie behouden en versterken. Andere regio's en landen zullen ook streven naar innovatie en duurzaamheid. Door nu actie te ondernemen kan Regio Foodvalley zich onderscheiden en aantrekkelijk blijven voor investeerders, bedrijven en talent.

Verkenning Economie van de toekomst
De verstedelijking en de actuele transities vragen om een uitwerking van de impact van innovatieve economische ontwikkelingen. Om een eerste stap te zetten richting die bloeiende economie heeft Regio Foodvalley een verkenning laten maken naar de next economy in Regio Foodvalley, zie bijlage NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio

Foodvalley. Hiermee leggen we een basis voor een economische verhaallijn (storytelling) met bijbehorend beeldverhaal (imagineering).

Het doel van deze verkenning is om onszelf en onze samenwerkingspartners te inspireren met voorbeelden van kansrijke sociaal-economische ecosystemen[1] en mogelijke ontwikkelperspectieven.

De eerste ideeën die in de rapportage worden geschetst zijn (nog) niet diepgaand onderbouwd noch onderzocht op haalbaarheid. Ze komen voort uit de input van geïnterviewden en van deelnemers aan zowel workshops als brainstormsessies. Deze input is gecombineerd met deskresearch en door de opsteller vertaald naar inspirerende en creatieve verhaallijnen en discussiemodellen. Het geeft een beeld van kansrijke nieuwe ecosystemen gerelateerd aan toekomstige trends en verdienmodellen, wat we in de etalage zetten en hoe we ons profiel kunnen versterken?

Graag benadrukken we de status van deze verkenning als inspiratiedocument, dit geldt voor zowel de beschrijving van de next economy als de kaartbeelden in het rapport.

Vervolg

Koppeling met de verstedelijkingsstrategie

Het vervolg van dit traject vindt plaats binnen de bouwsteen economie van de verstedelijkingsstrategie. Het wordt meegenomen ter inspiratie voor de verstedelijkingsdocumenten.

Koppeling met het RPLG

Ten behoeve van de verdere uitwerking en doorvertaling van het Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (RPLG) wordt ter inspiratie verwezen naar deze verkenning naar de economie van de toekomst. Het kijkt zodanig ver vooruit met ‘out-of-the-box’ suggesties, dat het niet past om dit in het RPLG mee te nemen als vast te stellen koers. Maar de verwachting is wel dat verdere verdieping en uitwerking van de ideeën en inzichten in deze studie over toekomstig krachtige ecosystemen perspectief kan bieden aan het (agrarisch) ondernemerschap in het landelijk gebied, gunstige voorwaarden creëren voor duurzame landbouwpraktijken, en innovatie in de agrarische sector stimuleren. Het kan daarmee bijdragen aan behoud en ontwikkeling van (nieuwe) werkgelegenheid en toegevoegde waarde van een toekomstbestendig Agrocomplex. Bij het opstellen van het rapport over de Next Economy is voor zover mogelijk op dit abstractieniveau nadrukkelijk uitgegaan van het bevorderen van een duurzame en vitale landelijke omgeving, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van landbouw, natuur, landschap, recreatie en leefbaarheid.

In gesprek met Economic Board Regio Foodvalley

De Economic Board Regio Foodvalley speelt een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van de economie in Regio Foodvalley. Ze stelt zich tot doel om de economie in regio Foodvalley te versterken, meer werkgelegenheid te creëren, innovatie te stimuleren en de concurrentiepositie van de regio te verbeteren. Door samenwerking en gecoördineerde inspanningen kunnen de Economic Board en haar partners een positieve impact hebben op de economische ontwikkeling van de regio. In een eerder stadium heeft de Economic Board input geleverd voor de verkenning naar de economie van de toekomst. Graag gaan we in dit najaar verder in gesprek met de Economic Board over deze verkenning, de kansen of kanttekeningen die zij zien en de rol die de Economic Board en haar brede achterban kan spelen bij een passende verdieping en uitwerking. Daarbij sluiten we aan bij de kansen die de ecosysteem benadering ons biedt.

[1] Een ecosysteem op economisch gebied beschrijft de context waarin veel verschillende organisaties met elkaar samenwerken en concurreren.

Impact samenwerkende partijen Regio Foodvalley
De economie in Regio Foodvalley wordt gekenmerkt door een sterke samenwerking tussen verschillende stakeholders, zoals bedrijven, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties. Deze samenwerking heeft bijgedragen aan een veerkrachtige en bloeiende economie in de regio. Met de sterke focus op innovatie, duurzaamheid en kennis in Regio Foodvalley zijn de vooruitzichten positief.
Hoewel de economie in Regio Foodvalley goed presteert, is het belangrijk om op te merken dat economische ontwikkelingen altijd afhankelijk zijn van verschillende factoren, zowel intern als extern. Factoren zoals nationaal en internationaal economisch beleid, geopolitieke ontwikkelingen en technologische veranderingen spelen allemaal een rol in de ontwikkeling van een economie. Maar ook lokaal zijn er verschillen in de regio.

Het is goed om na te denken over de toekomst van de Regio Foodvalley en een gezamenlijke visie op de economie, maar we moeten ons realiseren dat de maakbaarheid beperkt is. De maakbaarheid is te vinden in de samenwerking met stakeholders en de Regio en daarmee niet vanuit een stand-alone benadering van de overheid. Belangrijk is ook om niet te vergeten waar de kracht van de economie van Barneveld in zit. De zoektocht naar de energie van het bedrijfsleven is cruciaal om gezamenlijk de kansen in de toekomst niet te missen, maar daarop te acteren.

Economische visie gemeente Barneveld
Een sterke economie is belangrijk voor de inwoners en ondernemers van de gemeente Barneveld. Het vormt immers de basis voor de werkgelegenheid, welvaart en het welzijn van haar groeiende bevolking. Daarnaast bevordert het de sociale cohesie en stabiliteit binnen de gemeenschap van onze gemeente en stelt ons in staat om te investeren in essentiële diensten, zoals onderwijs, gezondheidszorg en infrastructuur.
In de gemeente Barneveld ligt daarvoor een sterke basis met kansrijke sectoren als agro-food, logistiek, ICT, dienstverlening, recreatie en toerisme. Om de kansen binnen deze sectoren te benutten geeft de gemeente Barnveld veel aandacht aan haar vestigingsklimaat. De gemeente Barneveld is onderdeel van de Regio Foodvalley en werkt samen met diverse stakeholders om de regio en de gemeente daarbij te versterken. Er wordt gezocht naar innovatieve oplossingen voor stedelijke uitdagingen, zoals woningbouw en landbouwtransitie. Bijzondere aandacht gaat uit naar huidige en toekomstige werklocaties, uitbreiding van recreatie en toerisme, en de ontwikkeling van aantrekkelijke winkelcentra.

De impact van deze factoren op de Barneveldse economie wordt nauwlettend door ons in de gaten gehouden. De gemeente Barneveld werkt daarom samen met haar ondernemers(verenigingen) aan een nieuwe economische visie en uitvoeringsprogramma. Eveneens wordt gewerkt aan een omgevingsvisie. De bijgaande rapportage ‘NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley’ zal daarbij de Triple Helix (en de gemeente Barneveld) kunnen inspireren met mogelijke ontwikkelperspectieven en economische contouren. Het economische gedachtegoed in de nieuwe economische visie en omgevingsvisie van de gemeente Barneveld zal een plek moeten krijgen in de visie op economie van de toekomst van de Regio Foodvalley. Ook na vaststelling van dergelijke visies zal het denken over de toekomst in onze gemeente niet ophouden.

Bijlagen:
- Bijlage 1 - Rapportage ‘NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley’.
- Bijlage 2 – Concept persbericht Verkenning economie van de toekomst.

Versie 5 – def

30 Mrt-2023

NEXT ECONOMY &

impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley

30 Maart 2023

studiosavelberg

co-creatie van
impactvolle visies en strategieën
in het domein van ruimte, economie en brede welvaart

03 Inleiding

Eerste visie ontwikkeling Economie Regio Foodvalley 2040

10 Hoofdstuk 1

Next Economy impact op bedrijven en ruimte

16 Hoofdstuk 2

Sterke sectoren, kansrijke ecosystemen en cross-overs

26 Hoofdstuk 3

Mogelijke Zoekgebieden voor kansrijke ecosystemen

54 Hoofdstuk 4

Suggesties doorontwikkeling toerisme in de Gelderse Vallei

59 Hoofdstuk 5

Voorzichtige conclusies en aanbevelingen

TOEKOMSTVISIE ECONOMIE REGIO FOODVALLEY 2040

KWALITATIEF / EXPLORATIEF ONDERZOEK

Fase 1 Q4-2022 – Q1-2023

20 RAPPORTEN

30 INTERVIEWS

DIVERSE AMBTELIJKE & BESTUURLIJKE WORKSHOPS

WAAR WILLEN WE NAAR TOE?

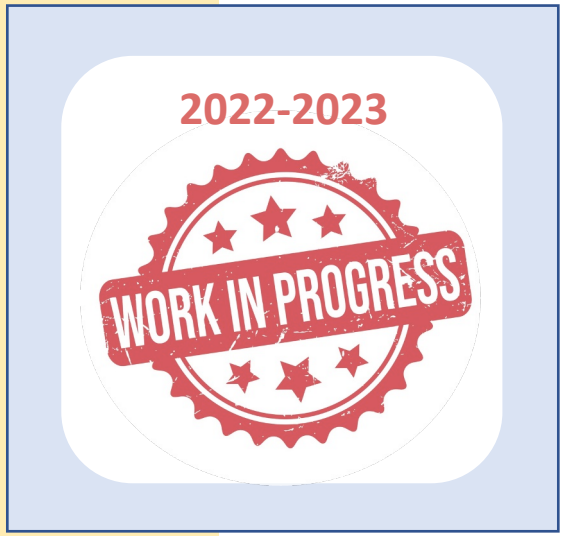
INSPIRATIE / VISIEVORMING **UITWERKING 2023**

1e concept

VISIE ontwikkeling Economie 2040

Regio Foodvalley kent verschillende transitie-trajecten en bereidt zich voor op een verstedelijkingsopgave van circa 40.000 nieuw te bouwen woningen in de komende 10-20 jaar.
Een groot deel van die woningen is bestemd voor inwoners uit de regio, een deel voor nieuwkomers van buiten de regio. Met de ontwikkeling van de ‘Next Economy’ die gebaseerd is op een grotere mate van (onder andere) circulariteit, digitalisering, dataficering, roboticering en kunstmatige intelligentie, zal er de komende decennia veel veranderen in productie en dienstverlening in verschillende sectoren. Ook het onderwijs zal zich daar op aan gaan passen. De vraag is nu welke impact Next Economy gaat krijgen op de economie van de regio Food Valley en wat dit betekent voor de toekomstige ruimtevraag van bedrijven en (kennis)instellingen. Dit kwalitatieve onderzoek beoogt een **eerste inzicht** te verschaffen in de antwoorden op deze vraagstelling en biedt een aanzet tot/agenda voor nader (kwantitatief en ruimtelijk economisch) onderzoek op sectorniveau .

INLEIDING

Geen eindproduct maar ‘work in progress’.

Deze rapportage is daarom zeker geen eindproduct met een gewogen set van conclusies en aanbevelingen; het moet worden gezien als de afsluiting van de eerste fase van een veel omvangrijker proces dat samen met partners in bedrijfsleven en onderwijs/onderzoek zal moeten worden ontwikkeld en doorlopen. Daarover zijn bestuurders van gemeentelijke en provinciale overheden en de Economic Board het eens.

Kwalitatief onderzoek o.b.v. interviews, deskresearch en workshops

De voorlopige bevindingen en aanbevelingen die hier worden gedeeld zijn gebaseerd op ruim 30 interviews met stakeholders uit de Triple Helix (overheid, bedrijfsleven en wetenschap). Daarnaast is er deskresearch gedaan o.b.v. ruim 20 recente rapporten inzake diverse onderzoeken die zijn opgedragen door belanghouders in Regio Foodvalley. Tot slot zijn er meerdere bijeenkomsten georganiseerd met o.a. de ambtelijke opdrachtgevers, de klankbordgroep, het PHO-economie en met het bestuur van de EB(waarin ook onderwijs/onderzoek vertegenwoordigd zijn). Daarnaast hebben er op ambtelijk niveau 5 mini-workshops en een brede brainstormsessie plaatsgevonden.

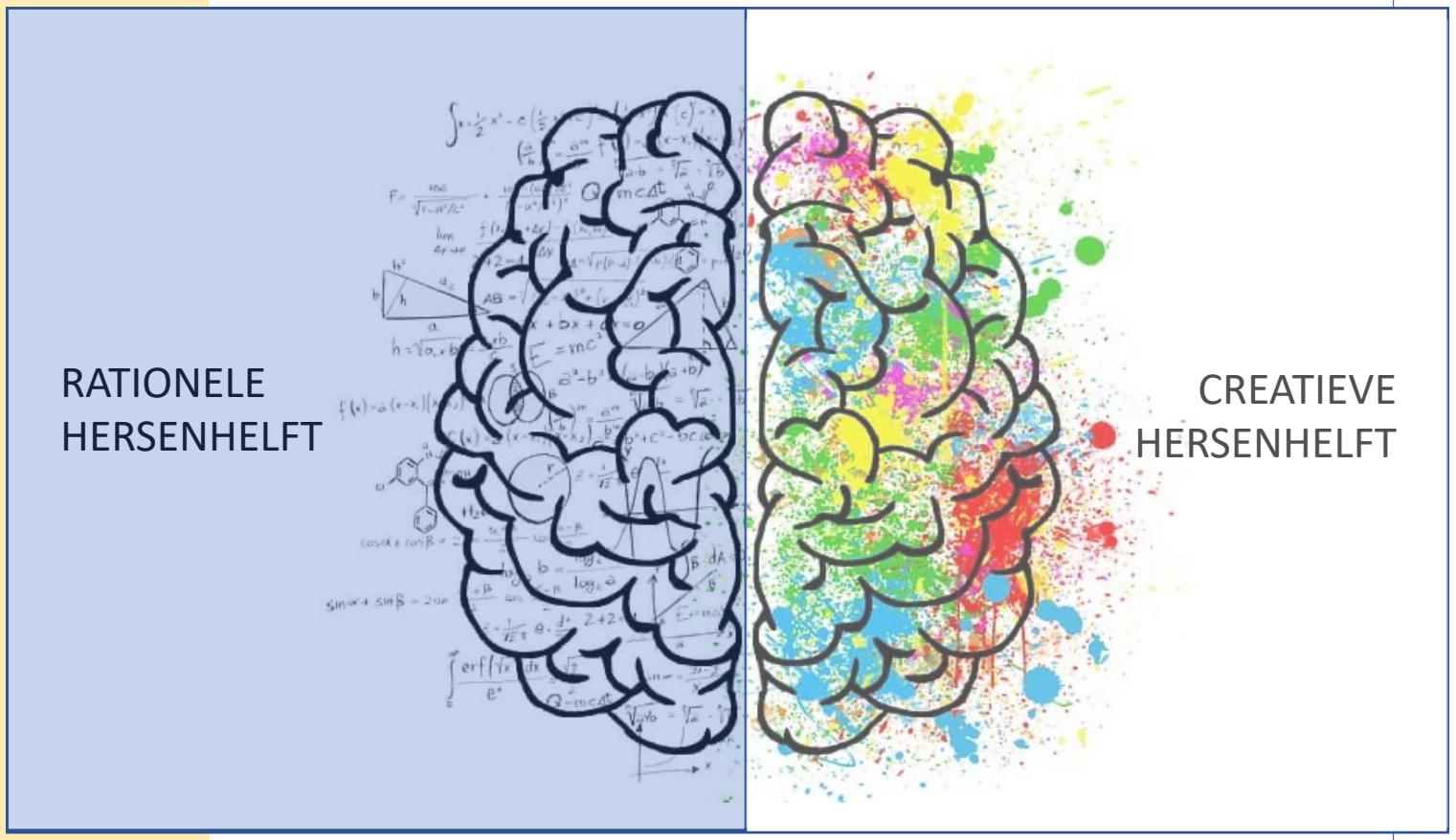
Resultaat inspiratiedocument + agenda voor verder onderzoek

Het resultaat is vervat in een beeldend inspiratiedocument dat niet direct beleidsvormend van aard is maar eerder een kaderzetting aandraagt voor verder onderzoek en voor de verder invulling van het concept ‘Plan van aanpak/actieplan 2023/Agenda Economie 2040

Rechter Hersenhelft: creatief denken in kansen en mogelijkheden

Lezers van dit rapport wordt verzocht om de hier gepresenteerde suggesties en concepten/projecten te bejegenen vanuit denkkracht van de ‘rechter hersenhelft’. Er is alle ruimte voor verbetering, versterking en toevoegingen.

TOEKOMSTVISIE ECONOMIE FOOD VALLEY 2040

out of the box DENKEN

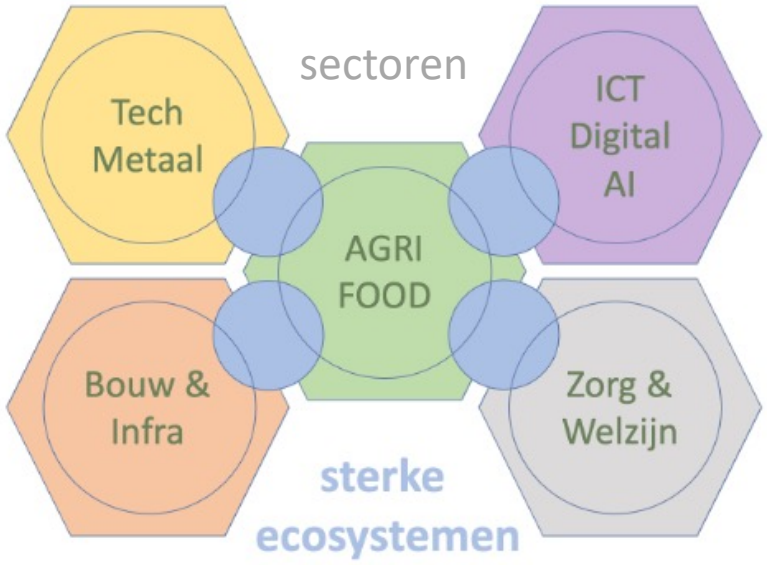
De ideeën die worden geschetst zijn namelijk (nog) niet diepgaand onderbouwd noch onderzocht op haalbaarheid; zij komen voort uit de input van geïnterviewden en van de deelnemers aan de mini-workshops/brainstormsessie. Deze input is gecombineerd met de input vergaard middels deskresearch en door de opsteller vertaald naar **inspirerende en creatieve verhaallijnen en -discussiemodellen**. Ook geïnterviewden en deelnemers aan workshops is gevraagd om 'out of the box' te denken. In de vervolgfasen is er voldoende ruimte voor de rationele 'linker hersenhelften' om toe te werken naar haalbare en realistische plannen. Belangrijkste thema's:

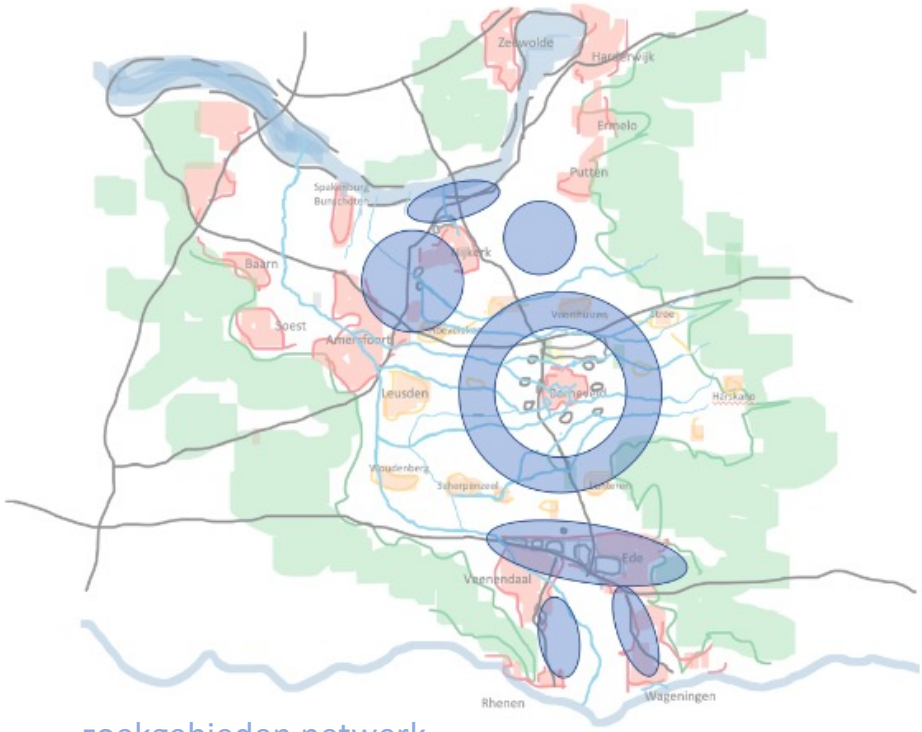
- next economy
- sterke sectoren
- sterke ecosystemen
- ruimtelijke kansen

Na lezing van dit rapport:

twee belangrijk beelden om te onthouden

focus op ontwikkeling cross-overs
met agri-food sector

zoekgebieden netwerk
van innovatie- & productie-Parken

opdracht

In opdracht van de Regio Foodvalley

Opdrachtgevers overleg:

Francois van Doesburg, Veenendaal
Holmer Doornbos, Regio FV
Nanneke Joosen, Regio FV

Klankbordgroep:

Arnout Hulshuis, gem Ede
Alfred Gijlers, gem Barneveld
Peter Visser, gem Barneveld
Manish Dixit, gem Veenendaal
Herma Harmelink, gem Wageningen
Jan Willem van Noort, gem Nijkerk
Sandra van Liere, gem Ede
Nico van Doorn, prov Gelderland
Gerda vd Pol, gem Veenendaal
(+ opdrachtgevers)

Bijeenkomsten

27 juni 2022	startbijeenkomst EKB-groep
29 aug 2022	opdrachtgeversoverleg
01 sep 2022	overleg Veenendaal
08 sep 2022	online introductie PHO-E
10 okt 2022	opdrachtgeversoverleg
13 okt 2022	update PHO-E in Ede
22 nov 2022	kernteam verstedelijking
28 nov 2022	update klankbordgroep
06 dec 2022	mini workshop Nijkerk
16 dec 2022	mini workshop Wageningen
19 dec 2022	presentatie EB in Ede
09 jan 2023	mini workshop Ede
10 jan 2023	mini workshop Barneveld
18 jan 2023	2e update PHO-E in Wageningen
31 jan 2023	werksessie bouwstenen Economie
08 feb 2023	afst. overleg RPLG en econ RFV
01 mrt 2023	afst. overleg video-productie
22 mrt 2023	gez. bijeenkomst PHO-E en EB Ede

Participatie / input

Onderstaande personen zijn in Q4-'22 en Q1-'23 geïnterviewd of hebben deelgenomen aan mini-workshops of feedback sessies (in oa PHO's en EB)

Interviews (willekeurige volgorde)

Sina Salim, RCT Gelderland
Guido Laman, Food valley.nl
Sebastiaan Berendse, WUR
Lammert Vinke, Info Support
Willem Kuisten, Phycom
Eric Bretveld, BTA 12
Theo Follings, OostNL
Jans Hoekman, Oost NL
Gerrit Valkenburg, SforSoftware
Gijs Eikelenboom, Stravimi/EB
Jeroen Feskens, gem Veenendaal
Marielle Broekman, gem Nijkerk
Francois van Doesburg, Veenendaal
Holmer Doornbos, Regio FV
Nanneke Joosen, Regio FV
Maud Hulshof, gem Wageningen
Nico van Doorn, prov Gelderland
Nathan Stukker, BMC/gem Wageningen
Anne Jo Smits, PEC Barneveld
Eltjo Bethlehem, PEC Barneveld
Joop van Veelen, Barneveld Tomorrow
Ary Verhage, Sol / Nijkerk
Marco Verloop, gem Veenendaal
E. Kampert, Hardeman Bouw
T. Hardeman, Hardeman Bouw
Robert Jan van den Brink, gem Ede
Arnout Hulshuis, gem Ede
Alfred Gijlers, gem Barneveld
Peter Visser, gem Barneveld
Manish Dixit, gem Veenendaal
Herma Harmelink, gem Wageningen
Arjen droog, regio FV
Arjan Bossenbroek, Regio Foodvalley

Workshops & Feed Back Sessies

Jan Willem van Noort, gem Nijkerk
Sandra van Liere, gem Ede
Froukje Boxman, gem Wageningen
Jaco van Putten, gem Ede
Berno Strootman, Landschapsarchitect
Evelien Haak, gem Wageningen
Els Viester, gem Wageningen
Bastiaan Pelikaan, Aeres
Bert van Donselaar
G. Renkema, gem Nijkerk
Jan Hol, CHE
Jan Jacob van Dijk, COG & EB
M Ruiter, VNO-NCW
Rens Buchwaldt, WUR
Toon Verschuren, prov Utrecht
Wicha Benus, InnoConnect
Mark Obbink, gem Barneveld
Samareh Bloemberg, EB
Marjolein de Jong, Ziekenhuis GV
Jurgen ten Have, gem Ede
Sander van de Pol, gem Ede
Roel ter Horst, gem Ede
Dick Poortinga, gem Rhenen
G van Deelen, gem Scherpenzeel
H. Van der Schoor, Renswoude
W Oosterwijk, gem Barneveld
Arnold Versteeg, gem Ede
Herman van Rijnbach, gem Veenendaal
Niels Paree, Prov Gelderland
Ralf Olsder, Prov, Utrecht
Bea Vissers, gem Barneveld
Annemarie Elbers, gem Veenendaal
Carolien Huisman, regio FV
Dennis Gudden
Gerda vd Pol, gem Veenendaal
Jelte Bloemzaad, gem Rhenen
Kimberly Dowers, gem Rhenen
Tamar Leene, prov Utrecht
Marianne Klein, gem Nijkerk
Marcel Janssen, gem Renswoude
Jaco van Putten, gem ede
S. Van Griethuijsen, Scherpenzeel

inspiratiebeelden

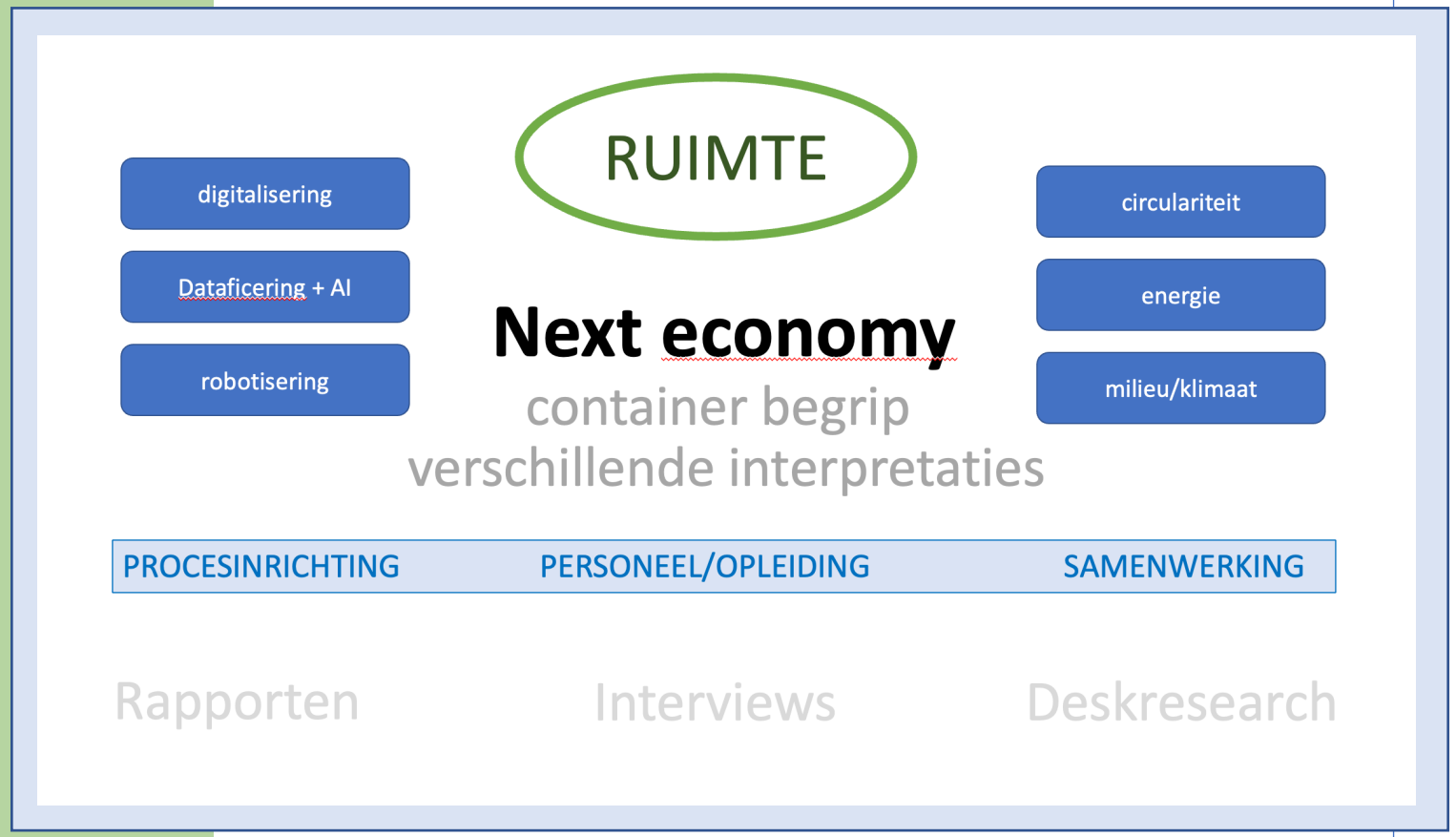
NEXT ECONOMY EN IMPACT OP BEDRIJVEN EN RUIMTE

1

studiosavelberg

NEXT ECONOMY EN IMPACT OP BEDRIJVEN EN RUIMTE

'Next Economy heeft effect op onder andere de procesinrichting, op personeelsbeleid, Op de organisatie als geheel en op de samenwerking in ketens van bedrijven'

6 belangrijke thema's 'Next Economy'

Next Economy is een containerbegrip. Het begrip is niet scherp afgekaderd en kent geen heldere of eenduidige definitie. Geïnterviewden zijn het er 'grosso modo' over eens dat er in ieder geval zes belangrijke thema's vallen onder het begrip 'Next Economy', te weten:

1 Digitalisering
Het digitaal worden van administratieve- en informatieprocessen waardoor fysieke interacties tussen mensen minder vaak nodig zijn

2 Dataficering en AI
Het geautoriseerd vastleggen van digitale gegevens die vervolgens kunnen worden geanalyseerd en geïnterpreteerd (AI) voor -onder andere- commerciële doelen

3 Robotisering
Het vervangen van routinematige (handmatige) arbeid en werkzaamheden (mensen) door intelligente machines

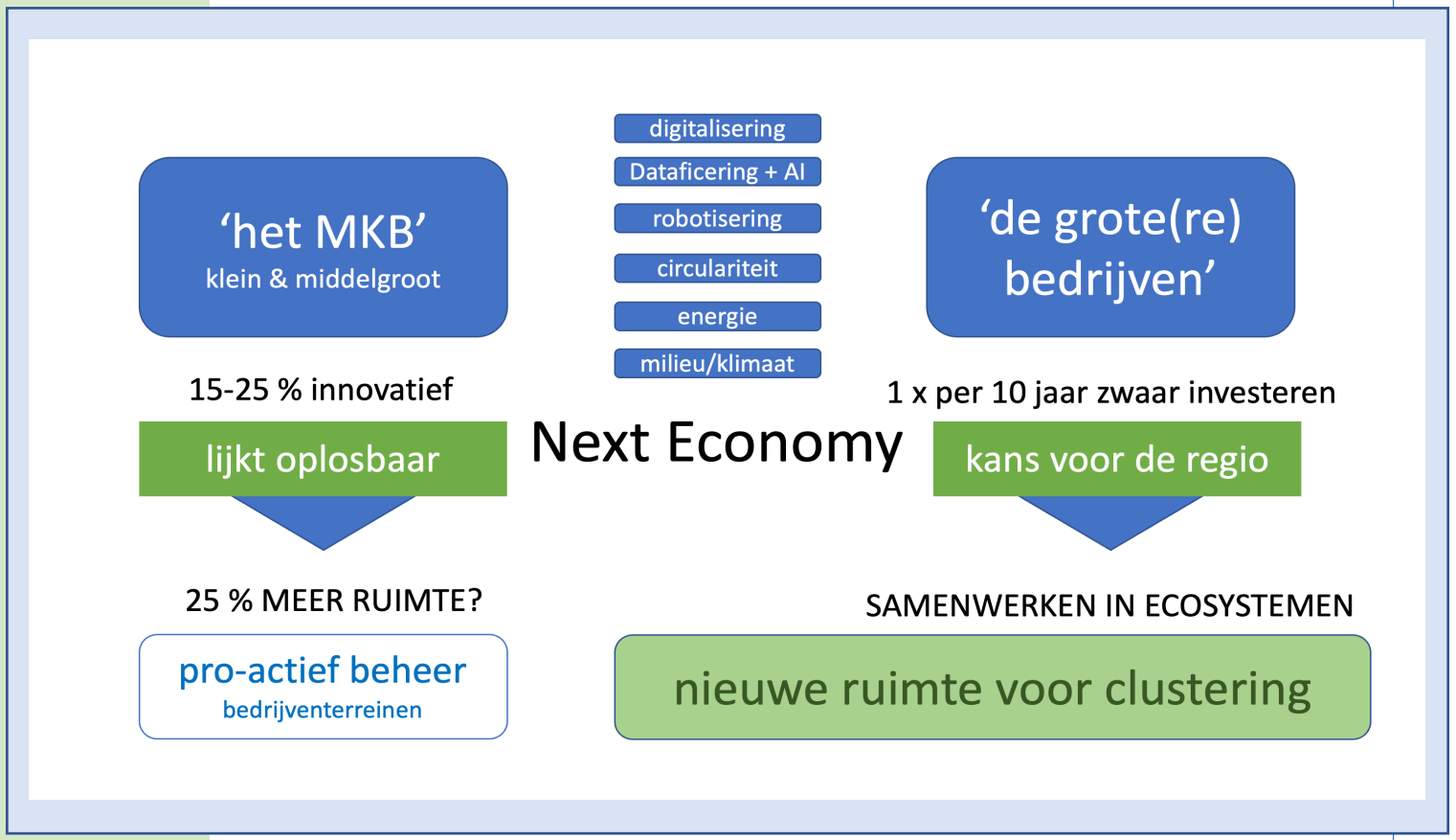
4 Circulariteit
Inzamelen/bewaren en hergebruiken van reststoffen en afval en die verwerken tot nieuwe grondstoffen, halffabricaten en producten

5 Energie (transitie)
Omslag van opwekking en gebruik van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie gewonnen uit zon, wind, waterkracht of andere natuurlijke bronnen

6 Milieu & Klimaat
Verminderen en afvangen van uitstoot van giftige stoffen die anders in lucht, bodem en water terechtkomen

NEXT ECONOMY EN IMPACT OP BEDRIJVEN EN RUIMTE

'Next Economy effecten kunnen voor kleine en middelgrote bedrijven worden gemanaged door pro-actief beheer van bedrijventerreinen; voor grote bedrijven moet door gemeentes worden geanticipeerd op toekomstige clustervorming in ecosystemen' (nader onderzoek)

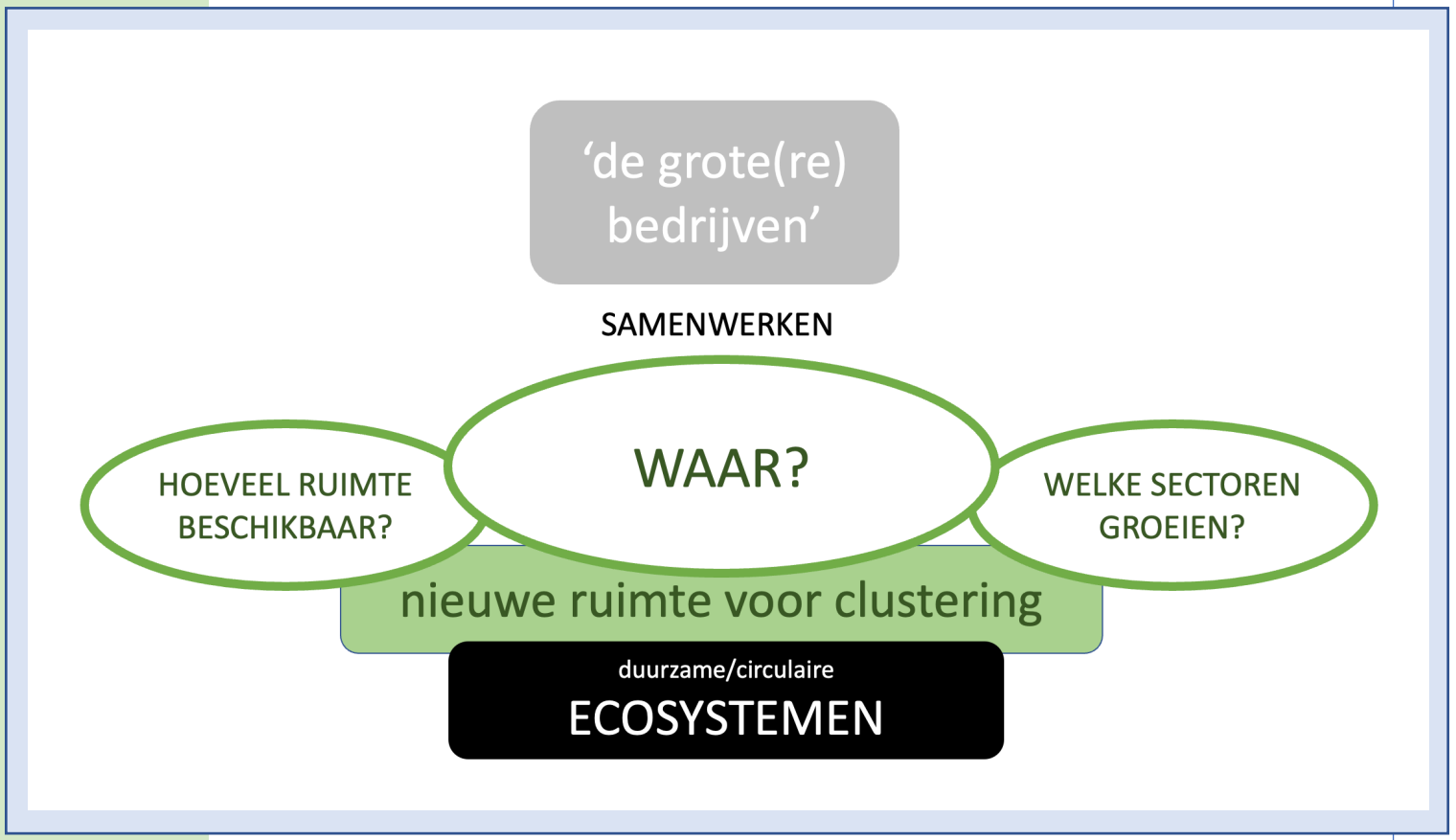

Impact Next Economy afhankelijk van de omvang van bedrijven

Kleine en middelgrote MKB bedrijven die actief bezig zijn met de 6 thema's van Next Economy voorzien een extra ruimtebehoefte van circa 20% over 5 jaar. Deze cijfers zijn enerzijds gebaseerd op huidige ervaringen en extrapolatie van actuele omzet- en ruimtegroei en anderzijds op intuïtie van de geïnterviewden. De ruimte- behoefte ontstaat naar verwachting in en rond de huidige vestigings locatie. Verwacht wordt dat robotisering ruimte voor groei oplevert *in* het huidige bedrijfspand. Toch is er behoefte aan uitbreidingsmogelijkheden i.v.m. aanhouden van grotere voorraden grondstoffen en gereed product; dit heeft te maken met toenemende geopolitieke spanningen en daarmee samenhangende leveringsonzekerheden.
Grote(re) bedrijven werken steeds vaker samen in ketens of ecosystemen; ook op het vlak van NE-thema's zoals energie(voorziening) en circulariteit/milieu/ klimaat.
Als bedrijven fysieke nabijheid van bijvoorbeeld leveranciers nastreven dan dan gaat er in toenemende mate cluster- vorming plaatsvinden. Het kunnen beschikken over voldoende en goed opgeleid personeel (HR) is ook een belangrijke redenen waarom grote bedrijven elkaar en bedrijven in de keten op gaan zoeken. Belangrijk voor overheden om vroegtijdig te onderkennen welke clusters en ecosystemen kansrijk (dan wel risico-vol) zijn zodat er tijdig geanticipeerd kan worden op ruimtebehoefte en infrastructuur.

NEXT ECONOMY EN IMPACT OP BEDRIJVEN EN RUIMTE

'Grote(re) bedrijven zullen naar verwachting steeds meer gaan samenwerken in clusters en ecosystemen en ook elkaars nabijheid gaan opzoeken; dit vraagt een nieuwe kijk op ruimte'

Wat zijn de kansrijke ecosystemen? Waar is of ontstaat ruimte?

Deze vragen zijn van groot belang voor ruimtelijke beleid en economie met een horizon van 10—20 jaar. Gezien de doorlooptijden van ruimtelijke ordening en projectontwikkeling moet er nu eigenlijk al worden nagedacht over bovenstaande vragen.

Dit vergt nader onderzoek waar in de 'Agenda 2023' aan het eind van dit rapport aanbevelingen voor worden gedaan. Er zijn veel succesvolle bedrijven in Regio Foodvalley en er zijn meer en minder zichtbare clusters detecteerbaar in uiteenlopende sectoren.

Belangrijk om te constateren dat succesvolle clusters niet alleen in de agri-food sector actief zijn maar zeker ook in (op het oog) meer traditionele sectoren. In het volgende hoofdstuk gaan we nader in op kansrijke sectoren en ecosystemen en komen tot een aanbeveling voor focus en prioritering in ruimtelijk beleid.

Om te voorkomen dat grote(re) bedrijven regio Food Valley gaan verlaten door gebrek aan ruimte of perspectief, is een inventarisatie van kansrijke clusters nu van groot belang.

NEXT ECONOMY EN IMPACT OP BEDRIJVEN EN RUIMTE

'Doordat agrarische bedrijven misschien zullen gaan transformeren, verhuizen of stoppen, komen landbouwgronden wellicht beschikbaar voor nieuwe businessmodellen en alternatief gebruik'

biedt de agri-transitie kansen voor boeren en regio?

Welke kansen biedt de agri-transitie? Hoeveel ruimte komt (waar) beschikbaar?

Geleidelijk aan wordt zichtbaar hoeveel agri-bedrijven in Regio Foodvalley wellicht zullen gaan verplaatsen, transformeren (naar een meer milieu/klimaat-vriendelijk productiemodel)of stoppen. Naar verwachting zal er veel dynamiek ontstaan in de agrarische ruimte. Zonder duidelijk beleid (met bijpassend instrumentarium*) zal dit echter gefragmenteerd gaan plaats vinden en worden eventuele kansen voor toekomstbestendige landbouw , natuur, economie en wonen niet efficiënt benut. Bij geïnterviewden leeft het urgentie-gevoel dat er nu een 'window of opportunity' aan het ontstaan is. Of dat werkelijk zo is zal uit nader onderzoek moeten blijken. Vraag daarbij is door wie (gemeente/provincie) de gesprekken met de betrokken agrarisch ondernemers gevoerd zullen gaan worden en in welk format/met welke doelstellingen en tijdlijnen.
Er is een kans om -ook vanuit economische perspectief- constructieve gesprekken te gaan voeren met kleine clusters van boeren wiens percelen aan elkaar grenzen (zie hoofdstuk …) Door ideeën aan te dragen vanuit de overheid maar initiatief en regie bij de grondeigenaren te beleggen, kan de huidige sfeer van onzekerheid en wantrouwen wellicht omslaan in iets constructiefs. Inspireren en verbinden is daarbij 'key'.

* *Instrumentarium zoals grondbank, ontwikkelbedrijf of ondersteuning bij corporatievorming en gebiedsprocessen*

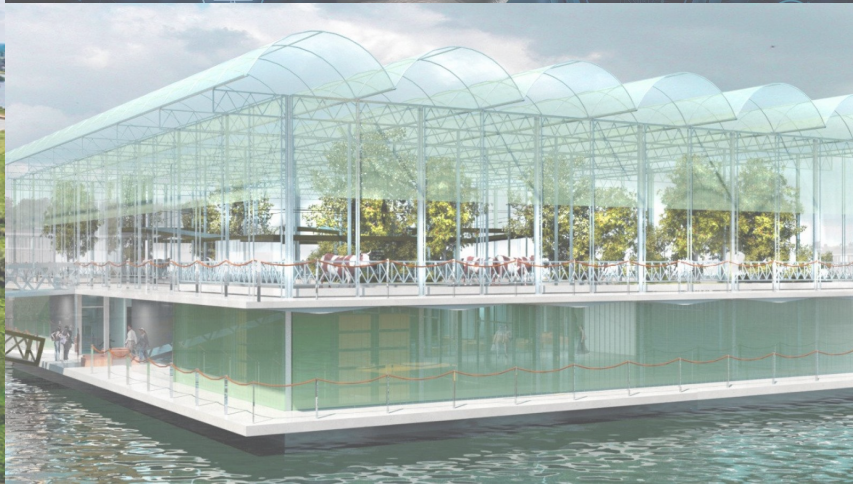
inspiratiebeelden

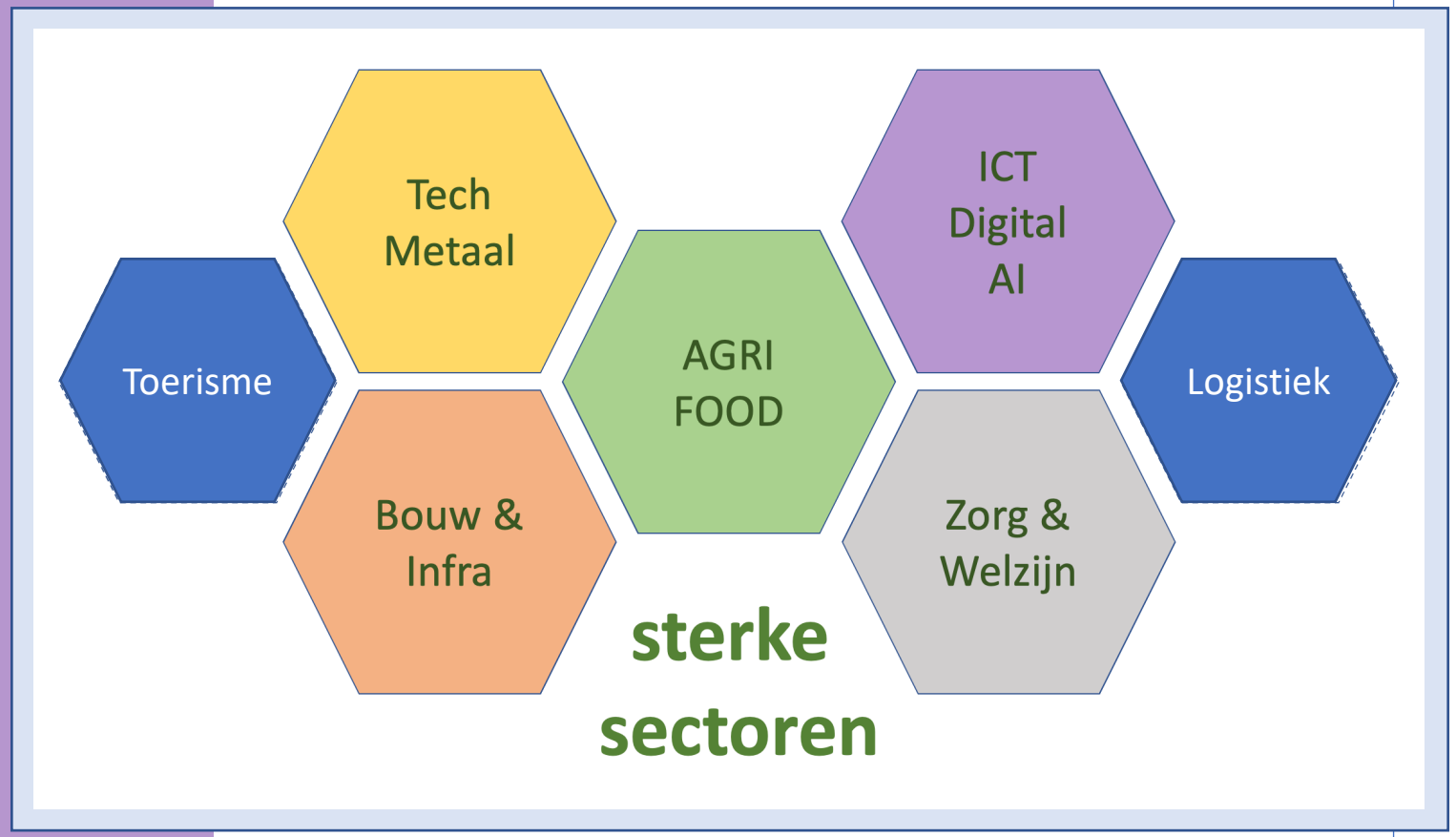
STERKE SECTOREN IN REGIO FOODVALLEY en belangrijke cross-overs

2

studiosavelberg

STERKE SECTOREN IN REGIO FOODVALLEY

'zeer divers en meer dan alleen agri-food….'
Agri-food is wel aanwezig op wereld (top)-niveau!

5 kansrijke sectoren in Foodvalley

Naast de dominant aanwezige agri-food sector zijn er in de regio nog zeker 4 andere sterke en kansrijke sectoren als het gaat om Next Economie-aspecten en groei.

De **tech- en metaalsector** vertegenwoordigen grote en hoogwaardige bedrijven die oa machines, robots en slimme productiemiddelen voortbrengen .
De **bouw- en infra sector** is traditioneel vertegenwoordigd met bedrijven in de sub-sectoren hout-, beton- en staalbouw. Daarnaast zijn er echter ook kleine en middelgrote bedrijven die zich specialiseren in hoogwaardige geautomatiseerde producten en onderdelen voor de bouw. Tevens is er een aantal bedrijven gespecialiseerd in tijdelijke/flexibele of mobiele vormen van huisvesting
De **ICT sector is** sterk vertegenwoordigd in en rond Veenendaal en kent een aantal sterke spelers die gezamenlijk participeren in het project ICT-Campus.
In de **zorgsector** werken het ziekenhuis Gelderse Vallei, de WUR en het bedrijfsleven samen aan vormen van preventie door middel van gezonde voeding en beweging. **Logistiek** wordt verwelkomd daar waar het waarde toevoegt aan bovenstaande 5 sectoren. **Toerisme** streeft een kwaliteitsslag na (upgrading vakantieparken) en biedt kansen voor zakelijke leisure(congressen/ evenementen/seminars/ etc). Toerisme vormt een belangrijke bron van werkgelegenheid.

STERKE SECTOREN IN REGIO FOODVALLEY

'Next Economy heeft effect op onder andere de procesinrichting, op personeelsbeleid, Op de organisatie als geheel en op de samenwerking in ketens van bedrijven'

Agri-Food Topsector
kennis, onderzoek, productie

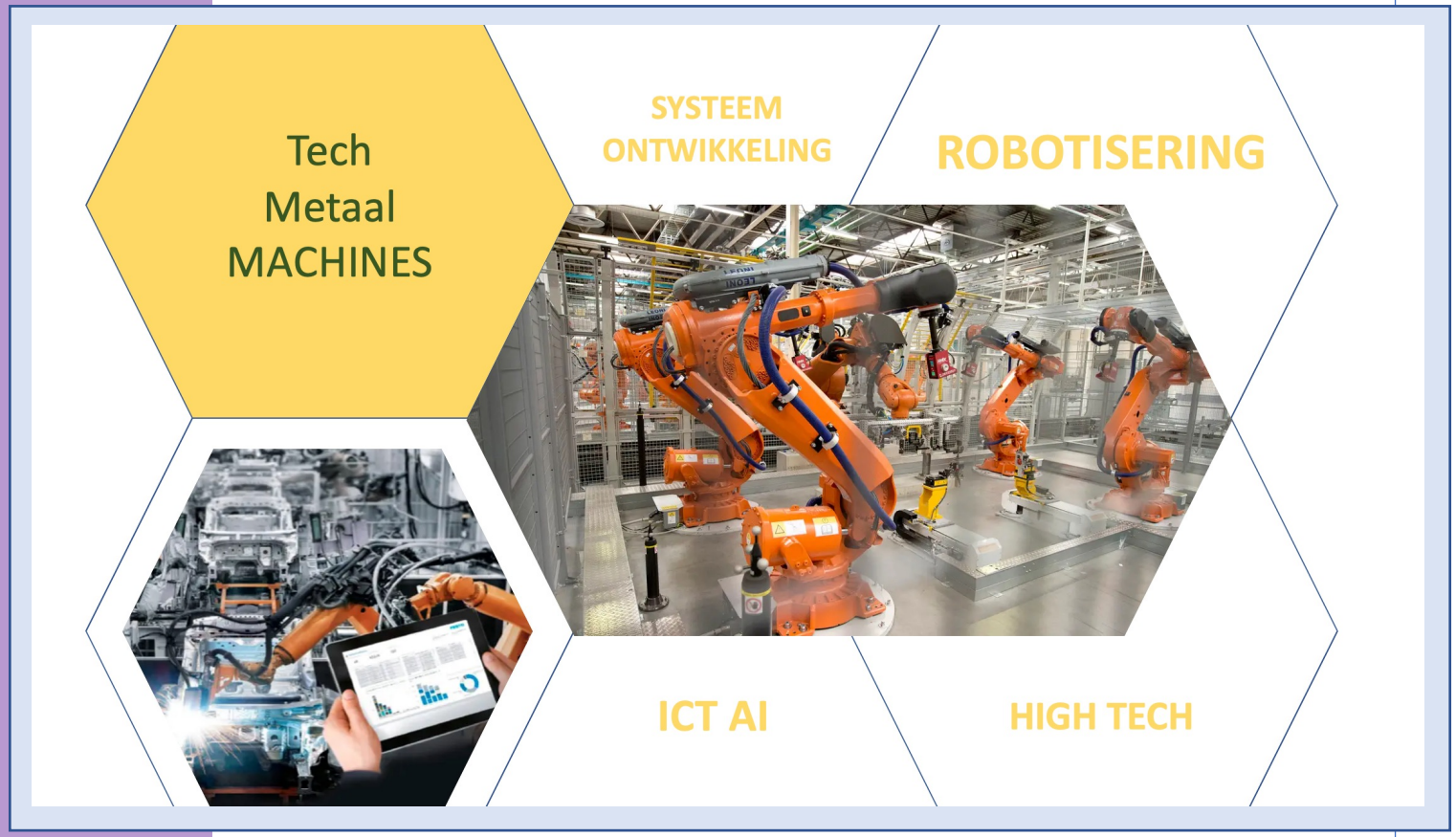
De agri-food sector is -zeker in de beleving – *de* dominante sector in Regio Foodvalley. Zichtbaar door de primaire productie in met name de pluimvee-, diervoeding en jongdieren sector(In deze sector vindt veel innovatie plaats). Maar ook door de aanwezigheid van de WUR (met zijn imposante Campus aan de kennis-as tussen Wageningen en Ede), Aeres, CHE en het middelbaar onderwijs in de regio.

In Ede is daarnaast nog het World Food Center in ontwikkeling, Nijkerk kent de Food Academy Nijkerk (FAN, een initiatief van 19 smart industry bedrijven ter plaatse). Het Poultry Expertise Center of PEC is een kenniscentrum gevestigd te Barneveld en heeft inmiddels een kleiner broertje onder de naam Calf Expertise Center of CEC in dezelfde plaats.

Op diverse plaatsen in de regio, met name in Ede, Veenendaal en Barneveld, zijn veel hoogwaardige bedrijven gevestigd die bedrijfs- en productie-middelen of diensten leveren aan de agri-food industrie in brede zin. De producten van deze bedrijven zijn minder direct zichtbaar maar worden in landen over de hele wereld geleverd en gebruikt.

STERKE SECTOREN IN REGIO FOODVALLEY

'Next Economy heeft effect op onder andere de procesinrichting, op personeelsbeleid, Op de organisatie als geheel en op de samenwerking in ketens van bedrijven'

Tech- en metaalsector

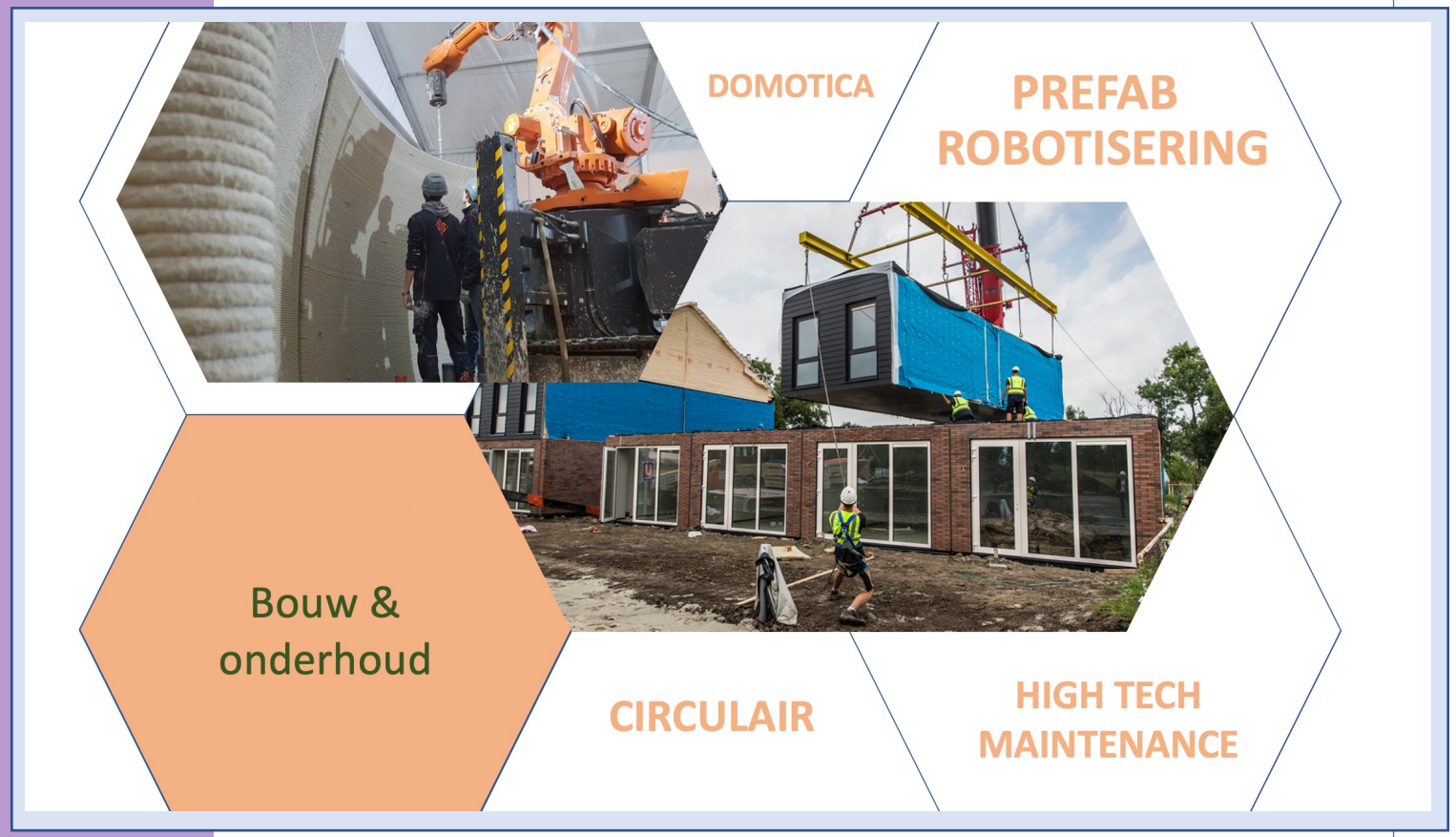
De tech- en metaalsector is onder andere verantwoordelijk voor ontwikkeling en productie van machines, productiemiddelen en robots in Nederland en daarmee ook voor de mechanisatie, automatisering en digitalisering van productieprocessen.

In Regio Foodvalley is een sterk cluster bedrijven gevestigd dat zich bezig houdt met verregaande automatisering en digitalisering in de agri-food sector en dan met name gericht op de pluimvee-sector. Steeds vaker worden ook dataficering en kunstmatige intelligentie ingezet voor uiteenlopende doelen. De WUR onderzoekt de inzet van agri-robots in kassen en in de open lucht (pixel-farming)

Onderzocht dient te worden hoe sterk deze bedrijvenclusters zijn in op welke wijze zij zich, samen met onderwijs en wetenschap, tot een krachtig ecosysteem zouden kunnen ontwikkelen. Samenwerking met gespecialiseerde bedrijven in andere regio's (bijvoorbeeld in het Westland en de Regio Veghel/Uden) en met andere universiteiten (bijvoorbeeld met UU en de TU's van Delft, Eindhoven en Twente zijn daarbij denkbaar.

STERKE SECTOREN IN REGIO FOODVALLEY

'Next Economy heeft effect op onder andere de procesinrichting, op personeelsbeleid, Op de organisatie als geheel en op de samenwerking in ketens van bedrijven'

Bouw- en infrasector: kansen voor innovatie

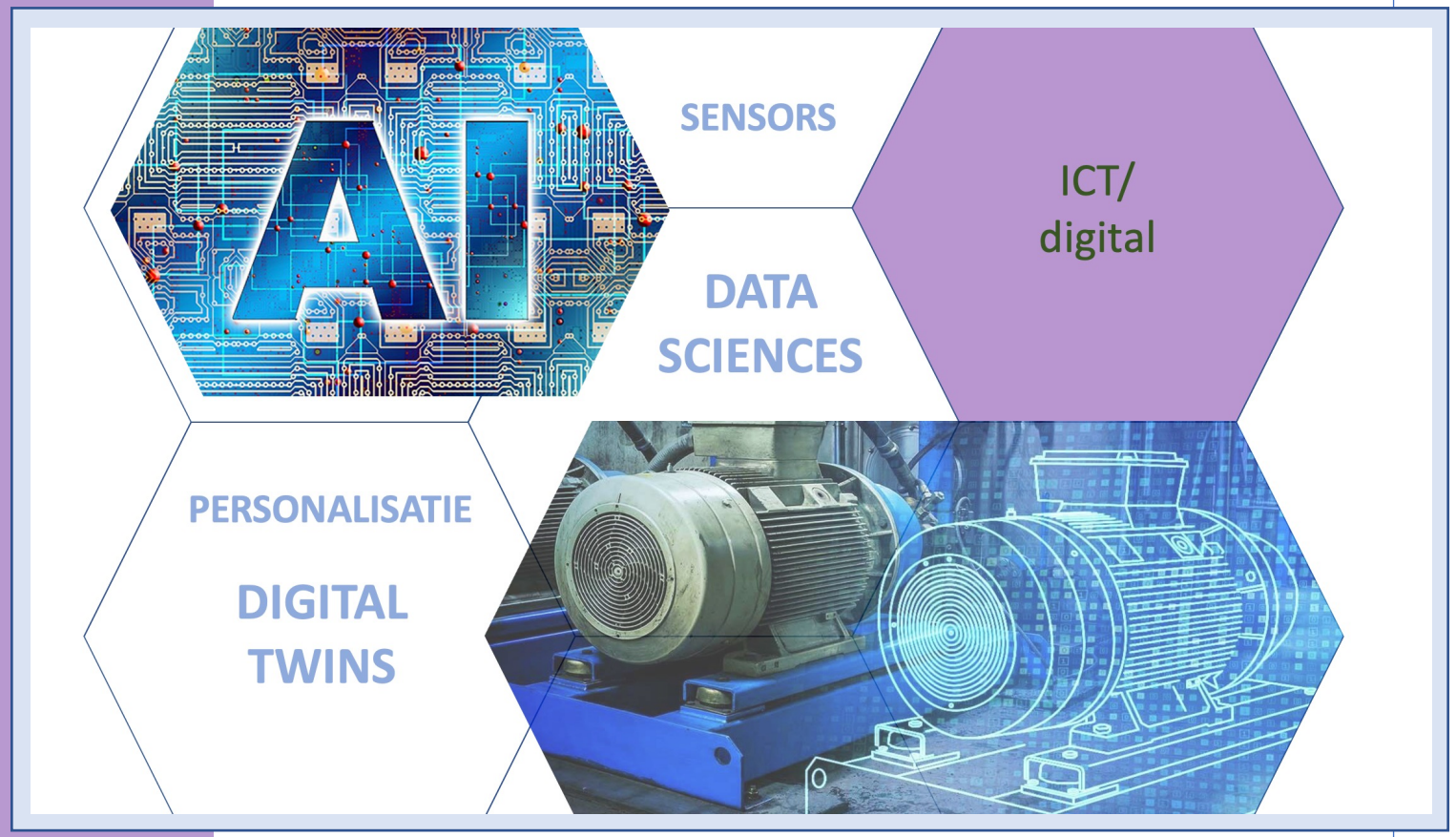
De bouwsector innoveert de komende jaren op het gebied van prefabricage van gebouwonderdelen en –modules. Deze prefabricage vindt in toenemende mate geautomatiseerd plaats in grote fabrieken met assemblagelijnen die doen denken aan die van de auto-industrie.

Met (landelijk) nog 1 miljoen nieuwbouwwoningen te realiseren is de opgave enorm en kan standaardisering en modulair bouwen bijdragen aan duurzame en betaalbare oplossingen voor het woningvraagstuk. Traditioneel is de bouwsector sterk aanwezig in Food Valley, mede dank zij de centrale ligging in het land. De sector kan zeker profiteren van de transitie in de bouwsector. In zeker zin loopt zij al voorop doordat er een aantal gespecialiseerde bedrijven gevestigd is dat zich bezig houdt met hoogwaardige producten voor de bouw zoals bijvoorbeeld trappen en toegangscontrole systemen. Daarbij is ook de aanwezige tech- en ICT sector van belang.

Verder onderzocht moet worden of de bouwsector in de regio ook een significante bijdrage kan leveren aan innovaties in stallen en kassen (bv tbv Vertical Farming) en of dit kan leiden tot een krachtig nieuw ecosysteem.

STERKE SECTOREN IN REGIO FOODVALLEY

'Next Economy heeft effect op onder andere de procesinrichting, op personeelsbeleid, Op de organisatie als geheel en op de samenwerking in ketens van bedrijven'

ICT en AI Cluster

De ICT sector is sterk aanwezig in Regio Foodvalley; met name in en rond Veenendaal hebben zich de afgelopen 2 decennia een aantal grote en internationaal georiënteerde ICT en data bedrijven ontwikkeld en gevestigd. Ook het aantal start-ups en scale-ups in deze sector groeit. Data- en AI-ontwikkelingen zijn daarbij belangrijke drivers.
In Veenendaal is de ICT Campus gevestigd.
Start-Ups zijn vaak gerelateerd aan de agri-food sector terwijl de grotere bedrijven een zeer breed aanbod van producten en diensten hebben die zij ook landelijk of internationaal ontwikkelen en verkopen. Interessant is om te onderzoeken in hoeverre de raakvlakken van ICT/data/AI bedrijven met de agri-food sector (cross-overs) kunnen worden doorontwikkeld tot zelfstandige en toonaangevende ecosystemen en of daar een significante ruimtevraag uit voort gaat komen. Het gebied rond IC-station Veenendaal de Klomp lijk een interessante vestigings-locatie voor deze groeiende sector.

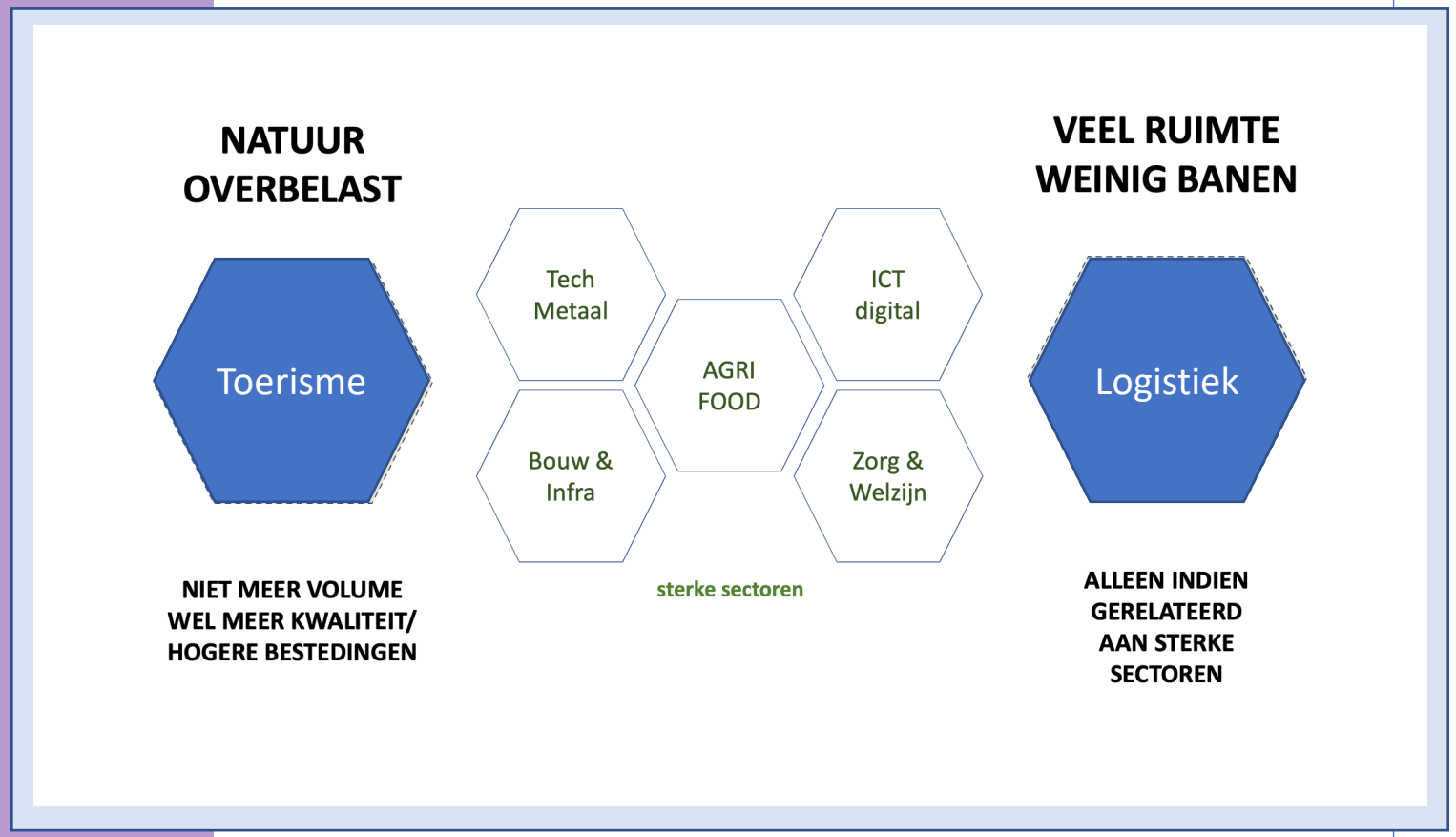
STERKE SECTOREN IN REGIO FOODVALLEY

Welzijn, Zorg & Food-sector

De WUR en het ziekenhuis Gelderse Vallei zijn gespecialiseerd in / doen gezamenlijk onderzoek naar de effecten van voeding (en beweging) op gezondheid en welzijn van mensen. Zij werken daarbij samen met universiteiten en researchinstituten in andere delen van Nederland.
Personalised Nutrition (PN) is een wetenschap die nog in de kinderschoenen staat (WUR ism TNO) en waarvan de groei op dit moment wordt begrensd door ethische en maatschappelijke vraagstukken (bijvoorbeeld privacy in relatie tot delen van DNA-profielen en gegevens).
Toch kan PN van immens belang worden voor de gezondheid van de wereldbevolking. Blockchain technologie kan wellicht een oplossing bieden voor de huidige privacy belemmeringen. Op Papendal wordt al ervaring opgedaan met PN bij topsporters. Bedrijven in ‘Voeding en gezondheid’ kunnen samen met o.a. de WUR uitgroeien tot een toonaangevend ecosysteem; interessant om te onderzoeken wat daar voor nodig is!

STERKE SECTOREN IN REGIO FOODVALLEY

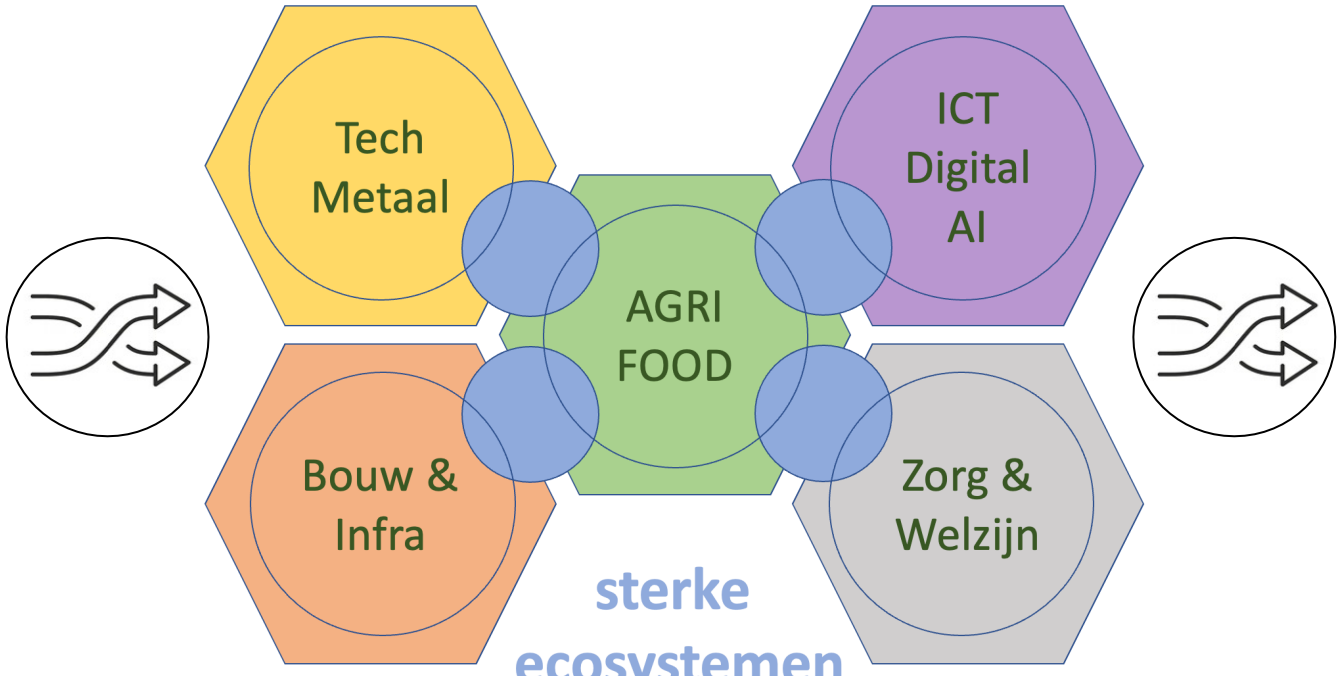
Toerisme en Logistiek

De centrale ligging van Regio Foodvalley in Nederland en t.o.v. het Roergebied maakt het in theorie een ideale locatie voor groei van de sector logistiek. Gezien de beperkte ruimte en het beperkt aantal banen dat gemoeid is met logistiek en distributie, kiest de regio hier in eerste instantie niet voor.

Dat geldt zeker *niet* voor **gespecialiseerde logistiek** die ondersteunend is aan de 5 belangrijke sectoren in de regio. Deze wordt gezien als versterkend voor bestaande en nieuwe ecosystemen en dient te worden gefaciliteerd.
Op gebied van Toerisme (zie hoofdstuk 4) bestaat de wens om een duidelijke kwaliteit slag te maken, m.n. op gebied van vakantieparken. Diversifiëring kan bijdragen aan een verkleuring van het toeristisch profiel van de regio en aan de doelstelling om meerdaags verblijf (en hogere bestedingen) te stimuleren. Daarnaast zijn er signalen dat er ruimte is voor toevoeging van zakelijk toerisme (congressen/ evenementen aan het palet).

STERKE SECTOREN IN REGIO FOODVALLEY

Het lijkt logisch om focus aan te brengen op de ontwikkeling van ecosystemen op het grensvlak van 4 sterke sectoren met de sector agri-food; in de Economic Board wordt hierbij opgemerkt dat de (primaire) agri-food sector dan wel voldoende kritische massa moet behouden in de komende decennia.

Focus op Cross-Overs

Zoals hiervoor beschreven, kent Regio Foodvalley 5 sterke sectoren aangevuld met toerisme(6) en gespecialiseerde logistiek(7). Al deze sectoren kennen autonoom economische groei en zijn in staat om duurzaam bij te dragen aan banengroei en brede welvaart in de komende decennia. Die groei wordt vooral aangejaagd door de sectoren en ondernemers zelf. De overheid faciliteert door het bieden van ruimte/bestemmingsplannen en het realiseren van o.a. infrastructuur en energievoorzieningen.
Omdat de ruimte schaars is, zal er echter ook prioritering moeten plaatsvinden. Niet aan elke vraag kan overal worden voldaan. Eerder al beschreven we dat met name kansrijke ecosystemen die duurzaam en langdurig kunnen bijdragen aan economie en (brede) welvaart, gestimuleerd zouden moeten worden. Met name de cross-overs in de grensvlakken tussen Tech/Metaal, Bouw/Infra, ICT/Digi, Zorg& Welzijn en de Agri-Food Sector zijn dan interessant.

FOCUS OP CROSS OVERS OP GRENSVLAK MET AGRI-FOOD

RUIMTELIJKE KANSEN IN REGIO FOODVALLEY

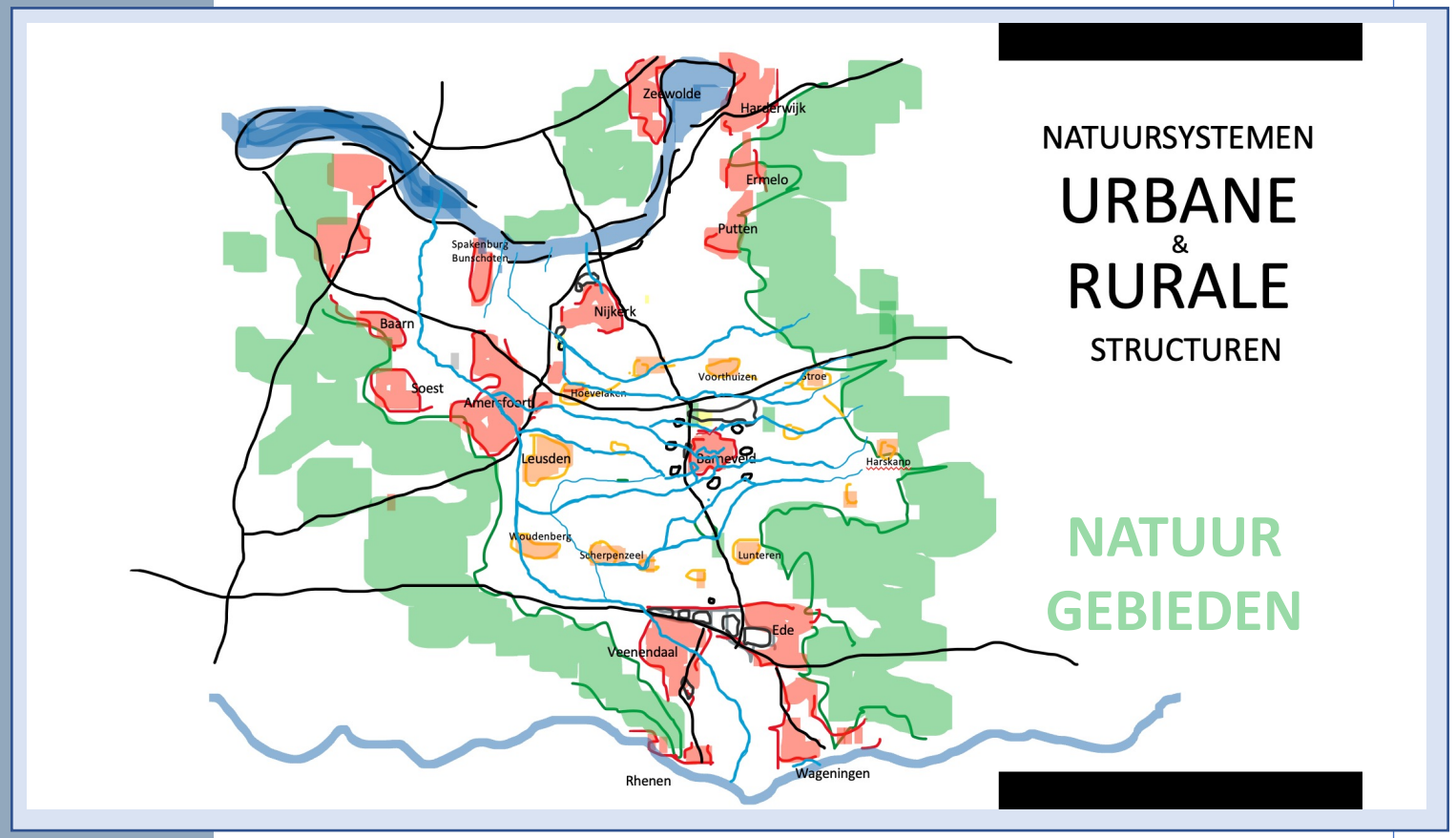
Zoekgebieden voor ecosystemen ….

3

studiosavelberg

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Ruimtelijke Analyse van de regio Food Valley op hoofdlijnen: 3 stedelijke gebieden, Agrarische kern met dorpen-ring en belangrijke natuurgebieden

Urbane en Rurale structuren

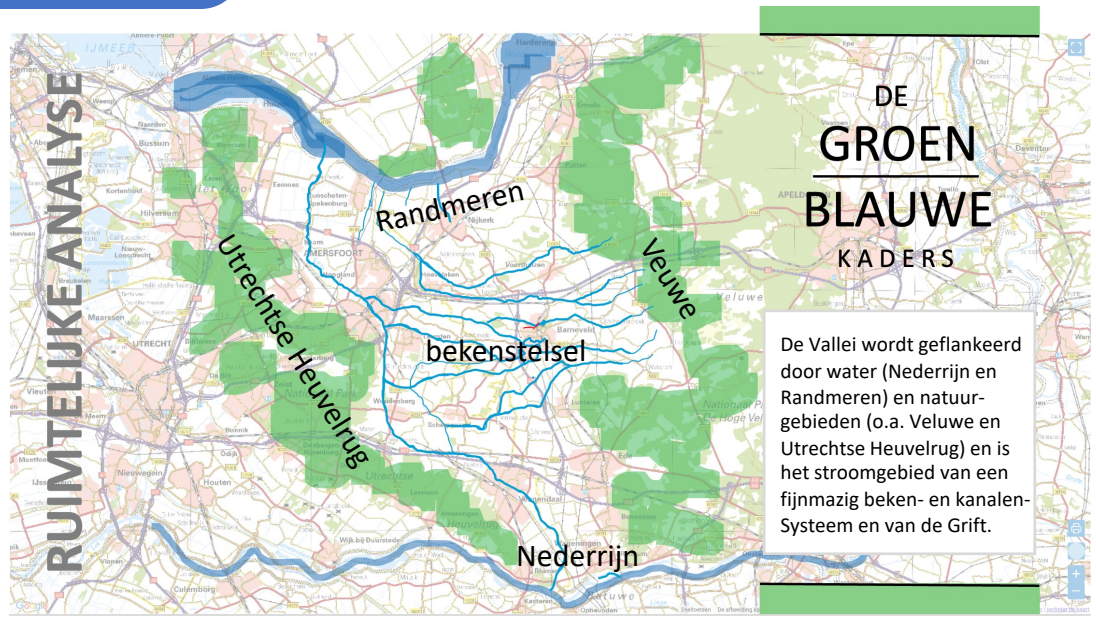
Regio Foodvalley bestaat, aangevuld met Amersfoort (Soest/Baarn/Spakenburg-Bunschoten) en Harderwijk(Ermelo, Putten en Zeewolde) eigenlijk uit drie stedelijke gebieden met grote groene peri-urbane zones.

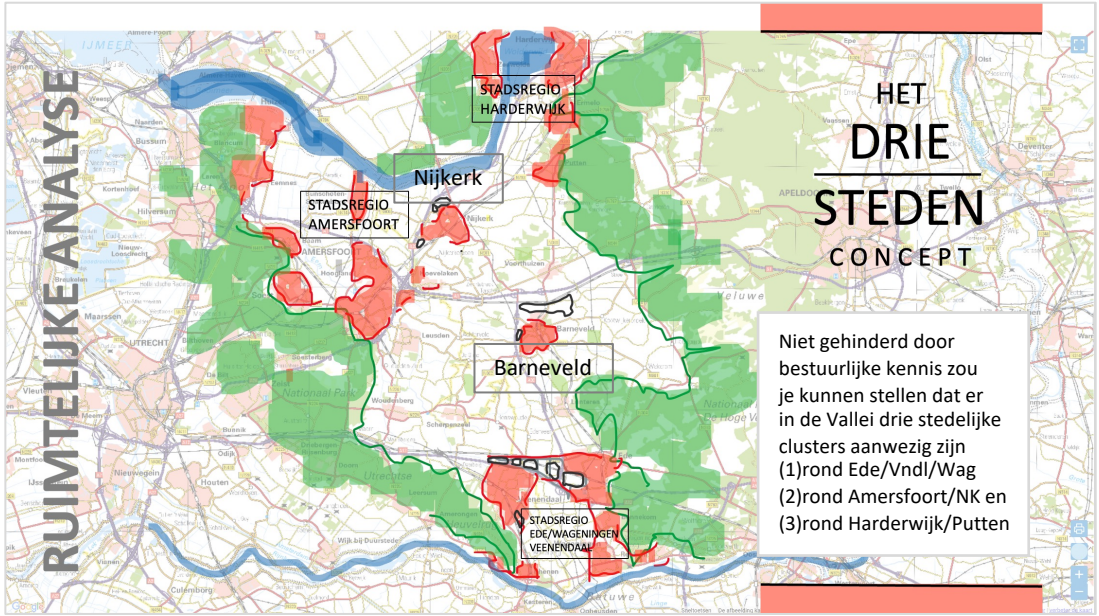
Te midden van deze 3 meer stedelijke gebieden ligt een ring van dorpen rondom de centrale kern Barneveld (gemeentegrenzen lopen dwars door dit ruimtelijk concept heen). Barneveld houdt qua beleving het midden tussen een kleine stad en een groot dorp.

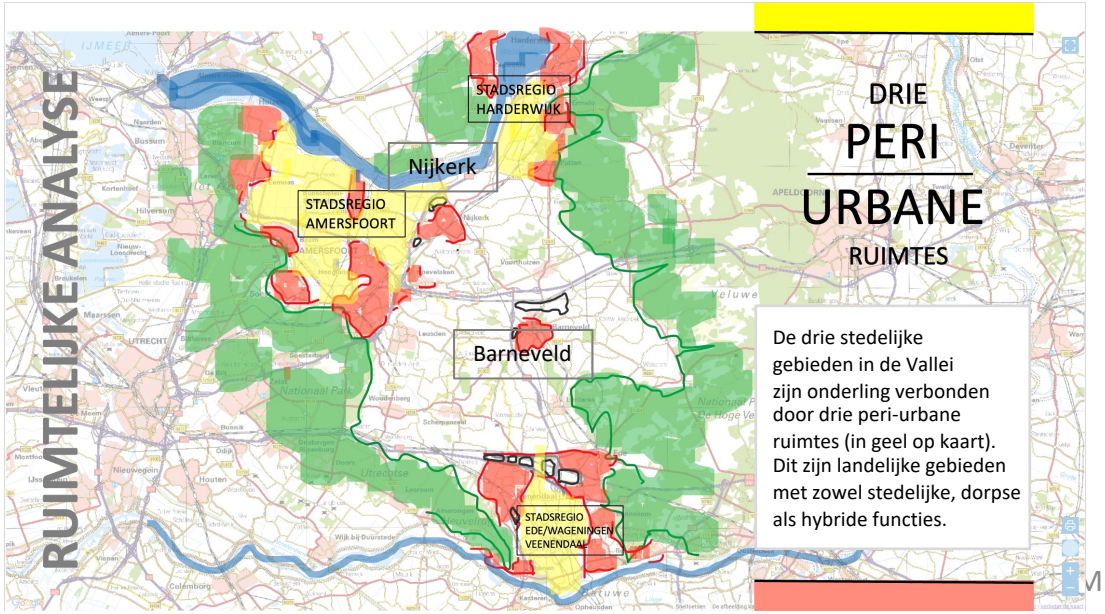
In de peri-urbane zones is de agrarische sector duidelijk aanwezig (hoofdzakelijk pluimveesector en jonge dieren).

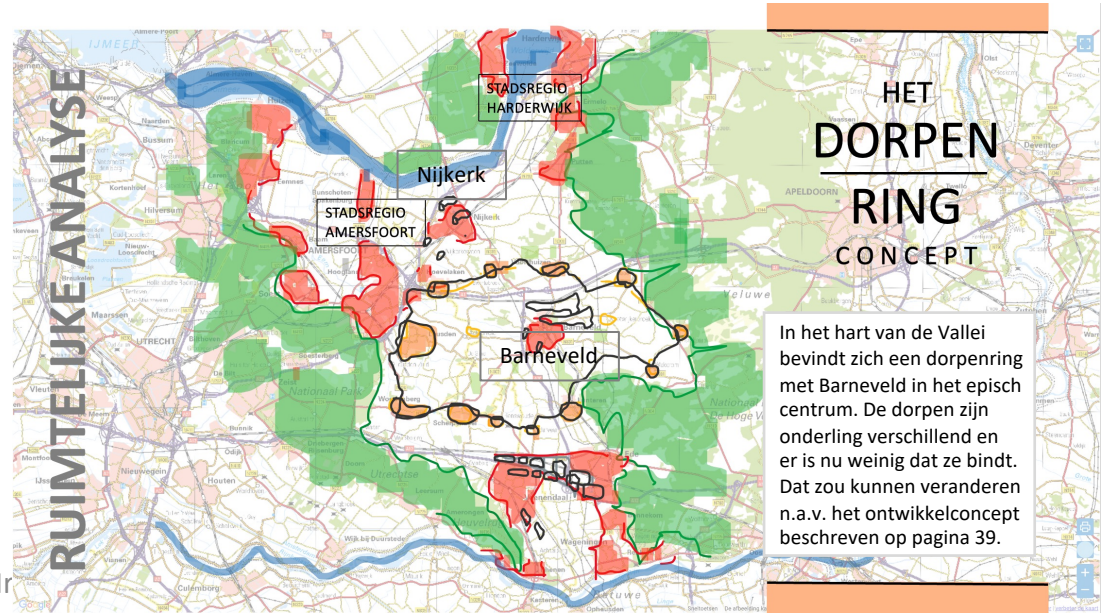
Aan weerszijden van de vallei vinden we twee belangrijke natuurgebieden; aan de westzijde is dat de Utrechtse Heuvelrug die zich uitstrekt van de Rijn tot praktisch aan de Randmeren. Aan de Oostzijde is dat de Veluwe met daarin Natuurpark De Hoge Veluwe. De Veluwe strekt zich in Oostelijke richting uit tot Zwolle en Apeldoorn en Dieren en grenst aan de IJssel-vallei.

Aan de noord- en zuidzijde wordt de regio begrensd door 2 natura 2000 gebieden (Arkemheen bij Nijkerk en de Blauwe Kamer tussen Rhenen en Wageningen)

RUIMTELIJKE ANALYSE
Randmeren
Utrechtse Heuvelrug
Veluwe
bekenstelsel
Nederrijn
DE
GROEN
BLAUWE
KADERS
De Vallei wordt geflankeerd door water (Nederrijn en Randmeren) en natuur-gebieden (o.a. Veluwe en Utrechtse Heuvelrug) en is het stroomgebied van een fijnmazig beken- en kanalen-Systeem en van de Grift.

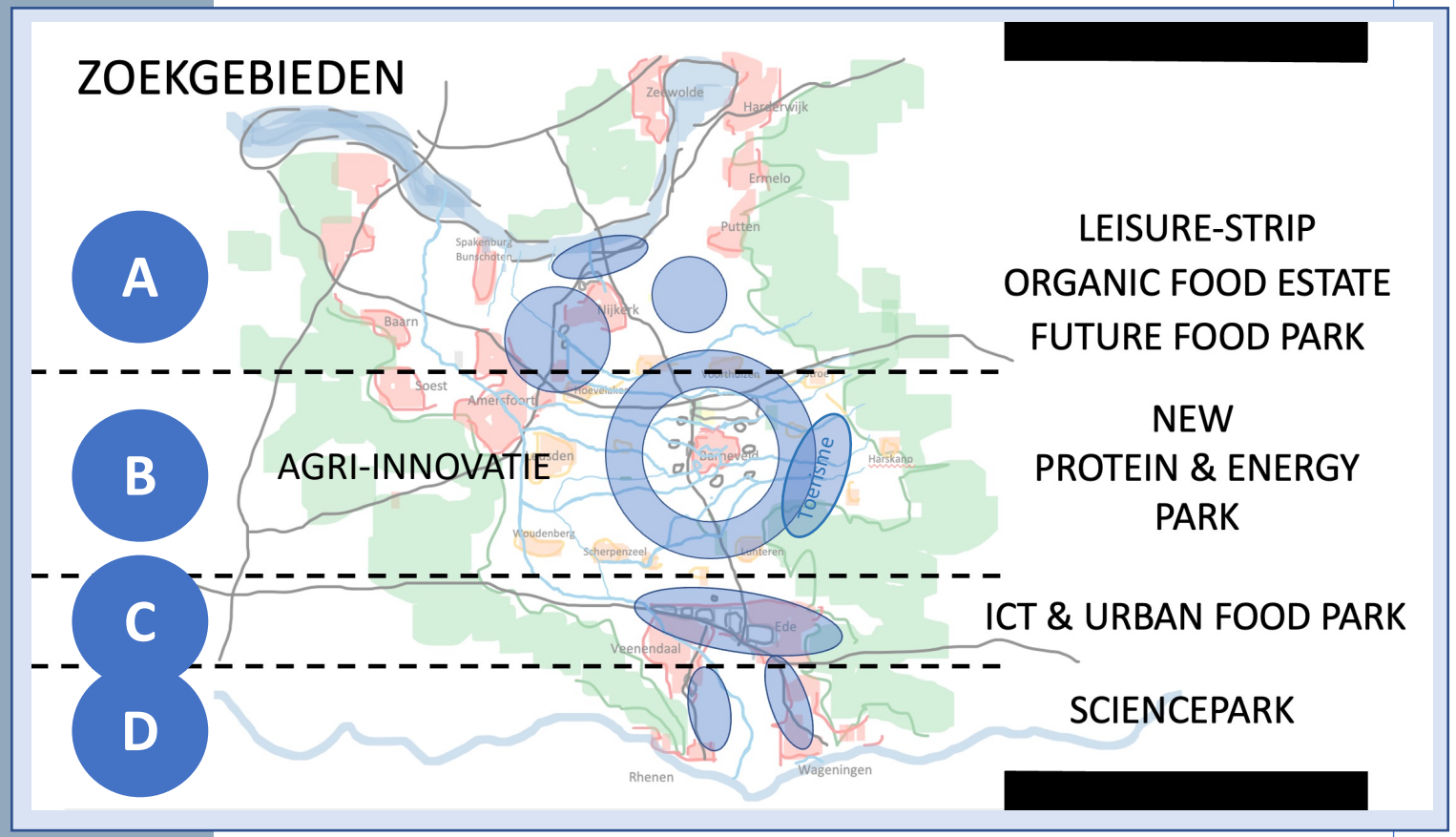

RUIMTELIJKE ANALYSE
STADSREGIO HARDERWIJK
Nijkerk
STADSREGIO AMERSFOORT
Barneveld
STADSREGIO EDE/WAGENINGEN VEENENDAAL
HET
DRIE
STEDEN
CONCEPT
Niet gehinderd door bestuurlijke kennis zou je kunnen stellen dat er in de Vallei drie stedelijke clusters aanwezig zijn (1)rond Ede/Vndl/Wag (2)rond Amersfoort/NK en (3)rond Harderwijk/Putten

RUIMTELIJKE ANALYSE
STADSREGIO HARDERWIJK
Nijkerk
STADSREGIO AMERSFOORT
Barneveld
STADSREGIO EDE/WAGENINGEN VEENENDAAL
DRIE
PERI
URBANE
RUIMTES
De drie stedelijke gebieden in de Vallei zijn onderling verbonden door drie peri-urbane ruimtes (in geel op kaart). Dit zijn landelijke gebieden met zowel stedelijke, dorpse als hybride functies.

RUIMTELIJKE ANALYSE
STADSREGIO HARDERWIJK
Nijkerk
STADSREGIO AMERSFOORT
Barneveld
HET
DORPEN
RING
CONCEPT
In het hart van de Vallei bevindt zich een dorpenring met Barneveld in het episch centrum. De dorpen zijn onderling verschillend en er is nu weinig dat ze bindt. Dat zou kunnen veranderen n.a.v. het ontwikkelconcept beschreven op pagina 39.

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Globale zoekgebieden voor diverse bestaande en nieuwe ecosystemen in de Regio Foodvalley (zoekgebieden hebben nog geen status en moeten nader worden gedefinieerd!)

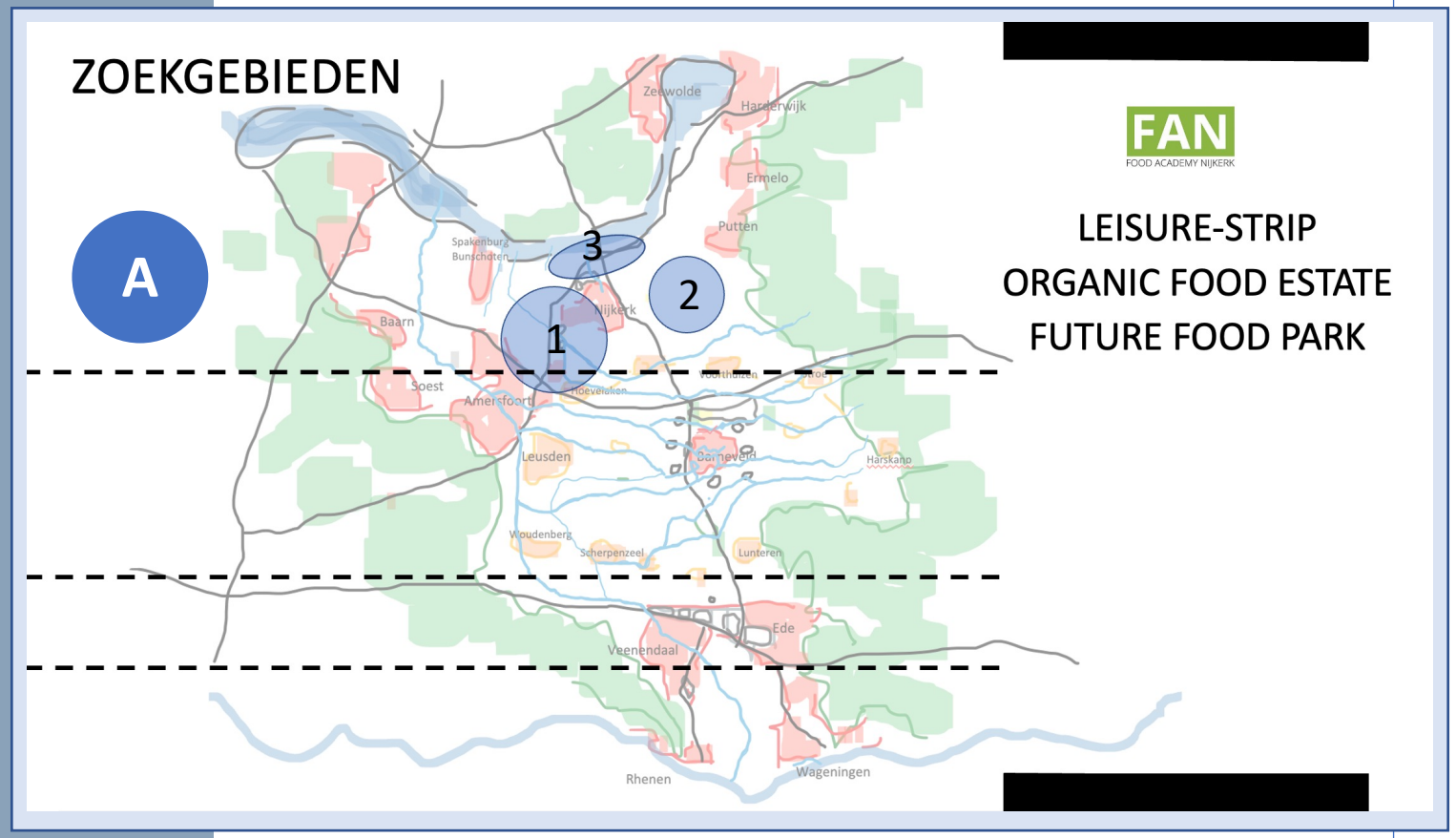
Zoekgebieden Ecosystemen

In hoofdstuk 2 beschreven we de belangrijke en kansrijke sectoren in de regio en gaven we aan dat nadere studie met betrekking tot de (groeikansen) van de belangrijkste economische ecosystemen noodzakelijk is om goed ruimtelijk economisch beleid te voeren in de komen decennia.
Vooruitlopend op dat vervolgonderzoek, brengen we nu al vast zoekgebieden in kaart voor de ecosystemen waarvan nu al duidelijk lijkt dat ze kansrijk zijn of gaan worden. Rond Nijkerk betreft het dan het Smart Food Production Cluster dat met 19 bedrijven (verenigd in) de Food Academy Nijkerk (FAN) duidelijke ambities heeft.
Rond Barneveld zijn er kansen voor een nieuw en important duurzaamheidscluster dat zich o.a. richt op onderzoek (testbeds) en productie van nieuwe eiwitten, hernieuwbare energie en circulaire landbouw.
Rond Ede en Veenendaal kunnen ecosystemen groeien die zich bezig houden met Urban Food Production waarbij ICT/digitalisering/AI van groot belang zijn.
Het Sciencepark kan niet alleen groeien langs de kennis-as (Wageningen-Ede WFC) maar ook een westelijke pendant krijgen tussen Rhenen en Veenendaal

Op de volgende pagina's worden de zoekgebieden nader toegelicht

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Globale zoekgebieden voor diverse bestaande en nieuwe ecosystemen in Regio Foodvalley (zoekgebieden hebben nog geen status en moeten nader worden gedefinieerd!)

NIJKERK EN PUTTEN

De 3 markeringen in blauw op de kaart links zijn zoekgebieden voor 3 totaal verschillende (potentiële of bestaande) ecosystemen.

(1) Betreft het globale zoekgebied voor de FAN-bedrijven, een groep professionele bedrijven in de Smart Food Industrie die op grote schaal produceren voor supermarkten, horeca en consument

(2) Betreft een kansrijk ecosysteem van veel met name kleine en bedrijven die zich bezig houden met voedselproductie op organische wijze. Dit cluster is al in het zoekgebied actief maar nog niet onderling verbonden

(3) Betreft zoekgebied voor verdere ontplooiingsmogelijkheden van het (eco-)toeristich cluster ‘Nijkerk-aan-het-Water’. Hier liggen wellicht ook kansen voor de ontwikkeling van zakelijk toerisme.

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Bij het inrichten van nieuwe gebieden, bedrijvenparken voor ecosystemen wordt aanbevolen om veel aandacht te schenken aan duurzaamheid en beeldkwaliteit

Smart Industry rond NIJKERK …

In en rond Nijkerk, maar ook in Amersfoort, Bunschoten-Spakenburg, Harderwijk en Zeewolde zijn veel bedrijven in de (smart)food-productie gevestigd. Het gaat hier dan om zowel hele grote bedrijven (zoals Bieze Food Group) maar ook om middelgrote en kleinere bedrijven in de toeleveringsindustrie op bijvoorbeeld het gebied van kleur- en smaakstoffen en specialistische logistiek.

Het is duidelijk dat bedrijven elkaar nu al opzoeken om gezamenlijk bijvoorbeeld het Human Resources vraagstuk op te lossen en gezamenlijk opleidingen te verzorgen (FAN/Food Academy Nijkerk). Maar ook maken zij zich gezamenlijk zorgen over toekomstige groeimogelijkheden (ruimte). Er zijn bijeenkomsten gepland om de wensen en behoeften van deze bedrijven nader te inventariseren.

Voor de langere termijn is het belangrijk te onderzoeken naar welke omvang dit ecosysteem idealiter zou kunnen groeien en hoeveel ruimte dat vraagt en waar.

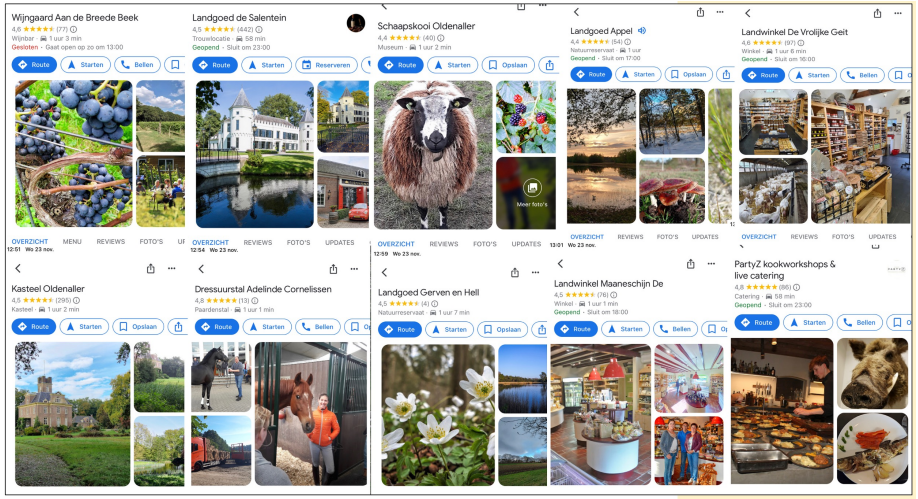
Food Academy (B-to-C) wil graag samenwerken met het WFC (B-to-C) in Ede en met de WUR/Aeres en CHE. Nijkerkse bedrijven zien kansen voor start-ups rond de WUR om op te schalen (naar scale-ups) in of rond het Nijkerkse Food Production Ecosysteem.

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Organische voedselproductie in een prachtige landelijke omgeving van bossen, boomgaarden, Landgoederen en kasteeltjes en hoeven tussen Nijkerk en Putten

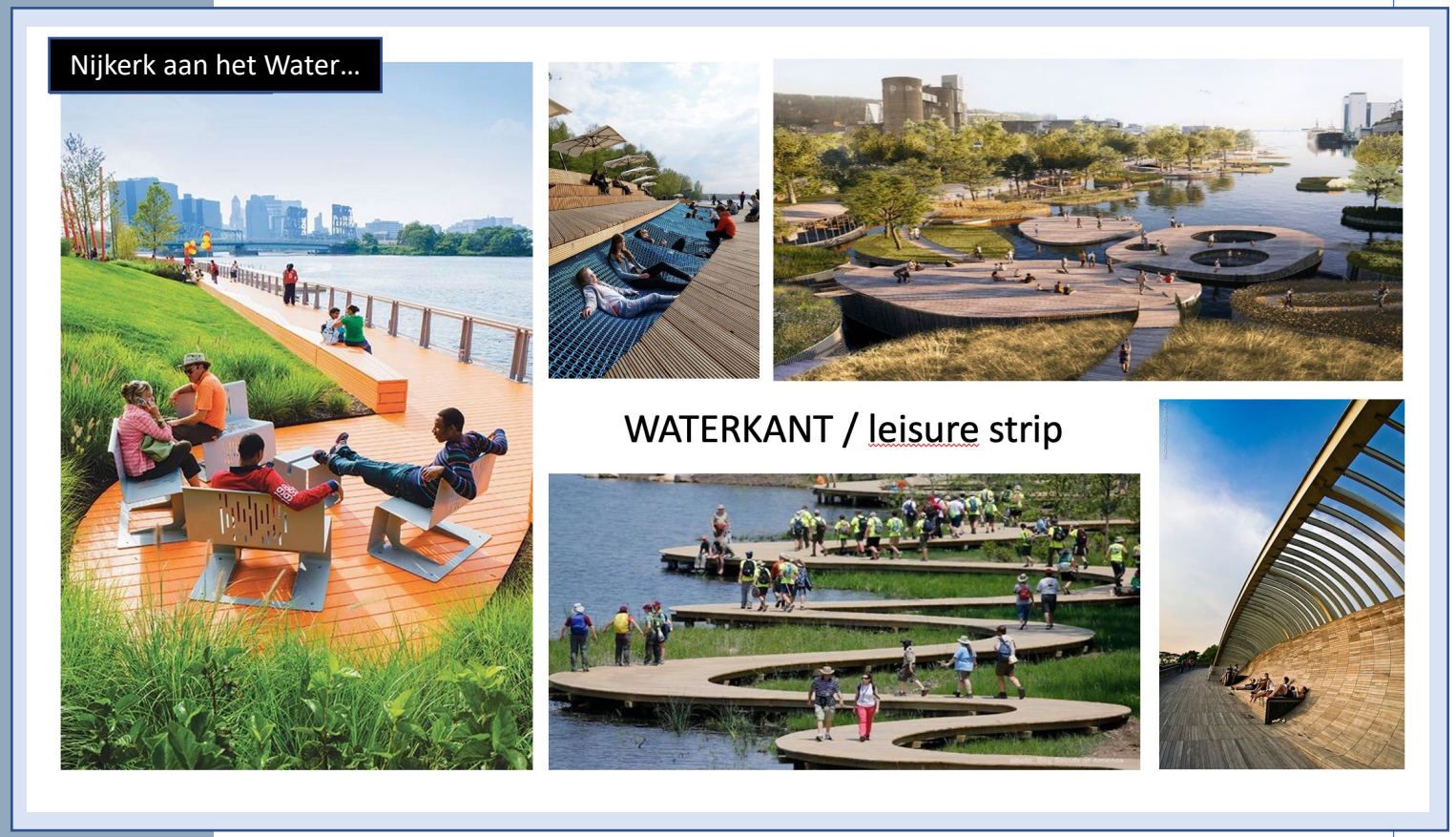
Tussen Nijkerk en Putten: *Organic Food Estates*

Tussen Nijkerk en Putten bevinden zich bijzondere natuurgebieden en landgoederen (estates). In dit gebied vinden we vele en uiteenlopende kleinschalige bedrijven die op een duurzame en organische wijze hoogwaardige voedingsproducten produceren. Het kan dan gaan om fruit, vlees, zuivel en kaas maar ook om bijvoorbeeld druiven en wijn. Er is nog geen sprake van een goed werkend ecosysteem of samenwerking tussen deze bedrijven. Hier ligt echter wel een enorme kans om het gebied verder te ‘branden’ en te ontwikkelen tot *destination* voor meerdaags culinair toerisme in een prachtige landschappelijke omgeving.

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

'Next Economy heeft effect op onder andere de procesinrichting, op personeelsbeleid, Op de organisatie als geheel en op de samenwerking in ketens van bedrijven'

Rond NIJKERK aan het Water

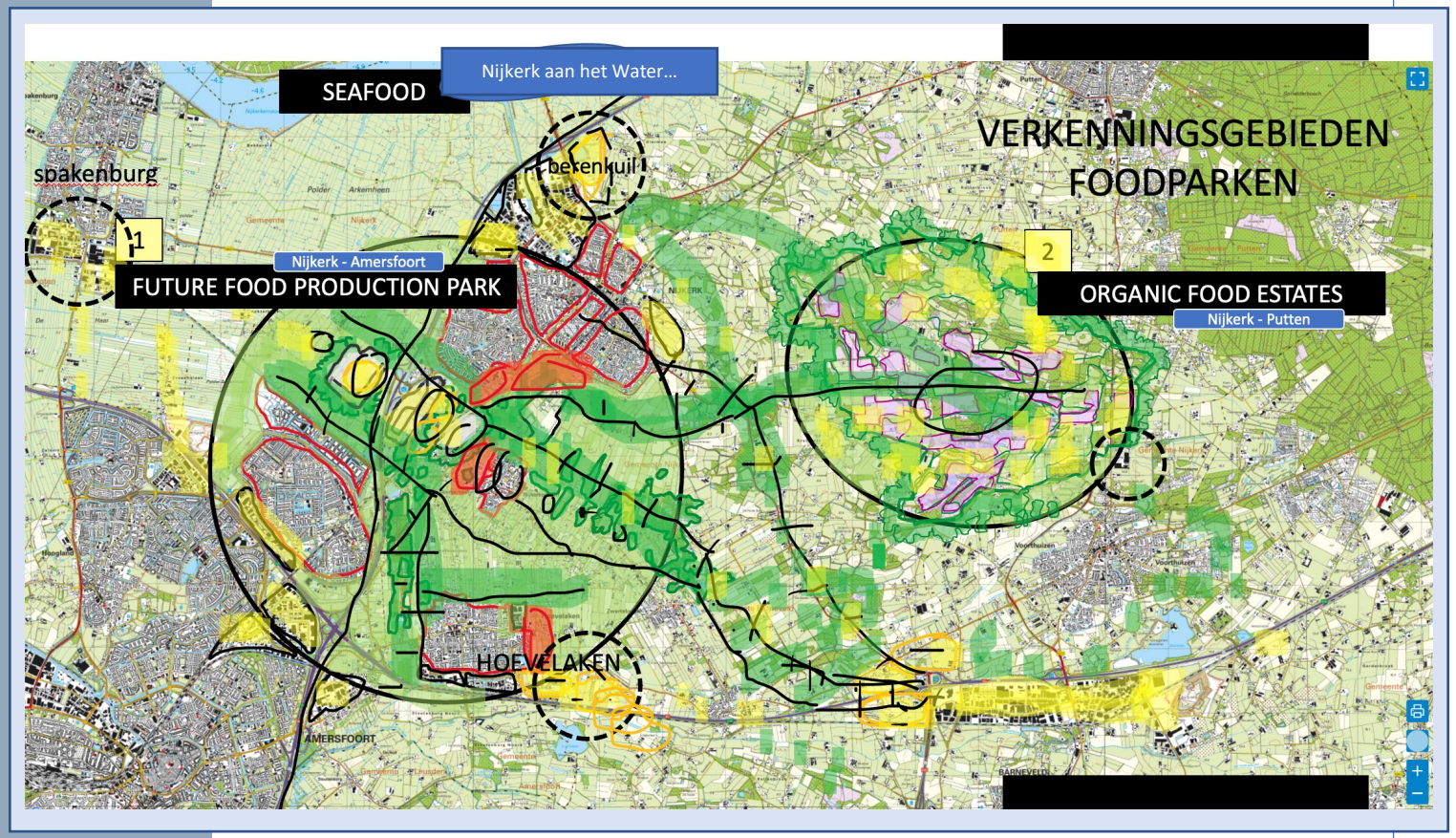
Recentelijk zijn er plannen gemaakt voor de uitbreiding van Nijkerk aan het Water. Het betreft dan onder andere strand, horeca en havenfaciliteiten. Beperking (in ruimte) voor de kansen hier vormt het Natura-2000 gebied Arkemheen. Ook de waterkwaliteit vormt een uitdaging.

Toch is de plek van Nijkerk aan het Water bijzonder en mogelijk kansrijk voor verdere (eco-)toeristische groei die zich niet per se hoeft te beperken tot de Nijkerkse waterkant maar wellicht ook een 'sprong over het water' kan maken naar de polder.
Ook is de verbinding via de Arkervaart met het centrum van Nijkerk (omgeving gemeentehuis) een kans. De grootschalige en fraaie woningbouwontwikkeling die gepland staat en de (verre) toekomstkansen bij eventuele verplaatsing van industrie uit het Centrum vragen eigenlijk om een integrale visieontwikkeling nu.
De aanwezige industriële en organische food ecosystemen kunnen wellicht programmatisch invulling geven aan een dergelijke visie

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Tussen NIJKERK en BARNEVELD

Eerste vingeroefening / schets van nadere uitwerking zoekgebieden (geen enkele status)

Heel voorzichtig wordt op deze schets gezocht naar mogelijke contouren van een nader te definiëren zoekgebied. We zijn ons er van bewust dat dit gevoelig ligt bij huidige bewoners en gebruikers van het gebied. Goed georganiseerde burgerparticipatie is dan ook voorwaardelijk voor elke ontwikkeling.

Het lijkt daarbij logisch om de verbindingslijnen met Barneveld (dat ook veel bedrijven in de food-productie huisvest) en Putten (geen onderdeel van Regio Foodvalley) te verkennen.

Doel is *niet* om kernen naar elkaar oe te laten groeien maar eerder om groene corridors te versterken waar mogelijk en daarbinnen te zoeken naar ruimte voor kleinschalige en hoogwaardige (super) duurzame bedrijvigheid. Grotere clusters dienen eveneens te worden ingebed in nieuw aan te leggen stevige groene zones die effectief deel kunnen gaan uitmaken van groene- en/of natuurgebieden

A

inspiratiebeelden

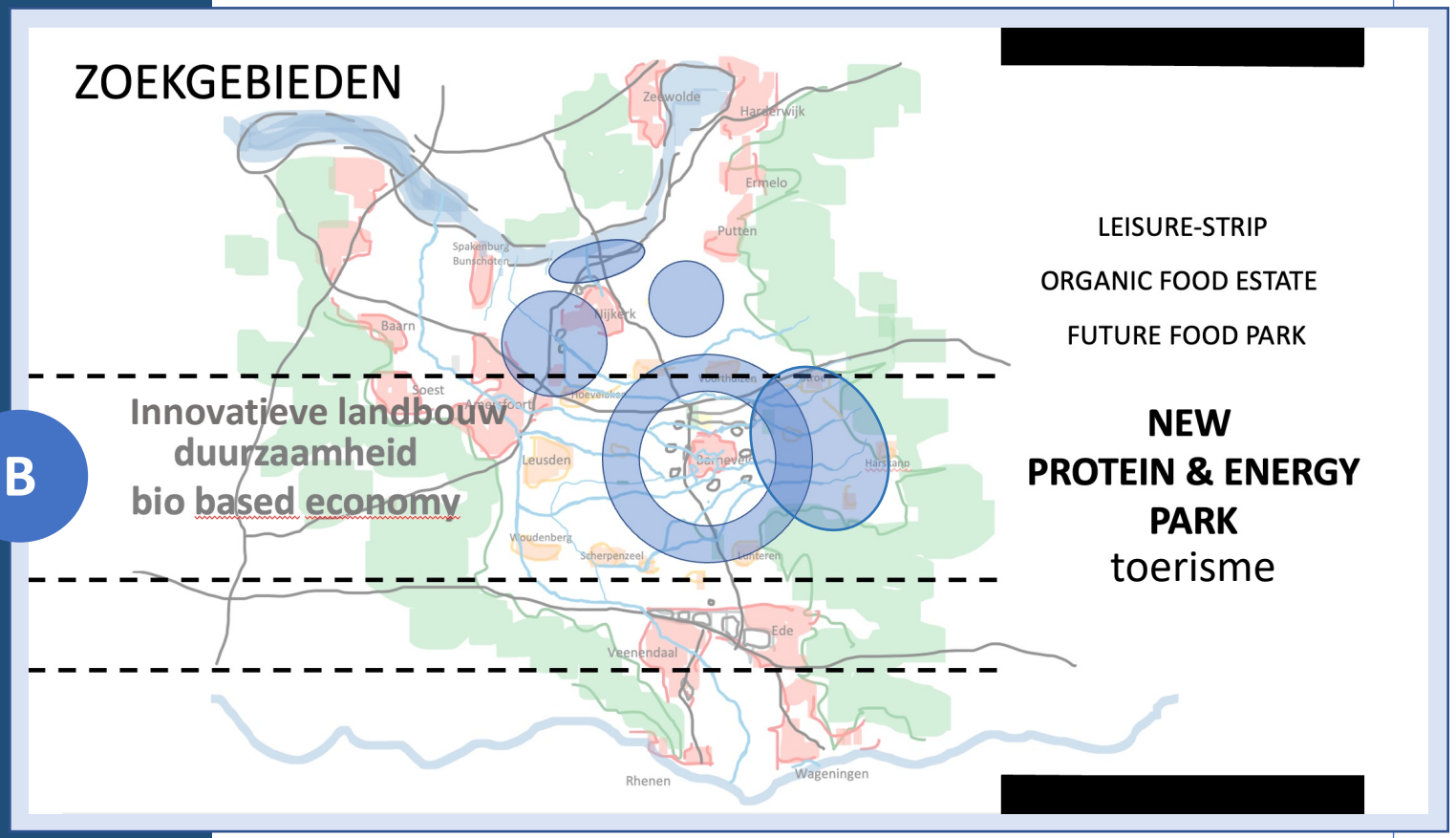

ROND BARNEVELD en EDE

Nieuwe duurzame economische functies in traditioneel agrarisch gebied

Naar verwachting zullen veel agrarische ondernemers in het gebied rond Barneveld en Ede, op termijn hun bedrijfsvoering gaan transformeren danwel gaan stoppen of verhuizen. Het is van groot belang dat er perspectief wordt geboden aan de boeren die het betreft.

Het gebied rond Barneveld en Ede zou bijvoorbeeld geleidelijk kunnen worden getransformeerd naar een cluster/ecosysteem van proeftuinen en testbeds. Hier kan op middelgrote schaal worden geëxperimenteerd met innovatieve productiemodellen op gebied van bijvoorbeeld de Eiwit-transitie, hernieuwbare en duurzame energie, duurzaamheid en circulariteit.

Daarnaast streven de gemeentes Barneveld en Ede er naar om het toerisme langs de Veluwe-rand een stevige kwaliteitsimpuls te geven. Upgrading van bestaande vakantieparken en/of toevoeging van kleinschalige hoogwaardige nieuwe horeca-faciliteiten zijn daarbij denkbaar.

Agri Food Topsector
kennis, onderzoek, productie

Vrijkomende gronden rond Barneveld /Ede(vooral aan de oostzijde) kan perspectief bieden voor **innovatieve (boeren)bedrijven**, nieuwe duurzame initiatieven en voor onderzoek en wetenschap.

Agrarische gebieden in het bekenstelsel kunnen worden samengevoegd om grotere productie-percelen of proeftuinen te creëren en ruimte te maken voor nieuwe schone en duurzame productiefaciliteiten. Proeftuinen en productiefaciliteiten kunnen worden ingericht voor onderzoek naar en productie van oa

- Eiwitten uit insecten
- Eiwitten uit bonen en lupine
- Eiwitten uit noten of zaden
- Algen farms
- Fermentatie-projecten
- Wind-energie
- Zonne-energie
- Bio-based projecten
- Etcetera

Dit gebied kan een brugfunctie vervullen tussen de proeftuinen op en rond de WUR Campus en de grootschalige proefboerderijen in het Land.

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Duurzame en unieke nieuwe 'farm'-complexen voor onderzoek, innovatie en productie.

10-15 New Farms
kennis, onderzoek, productie

I

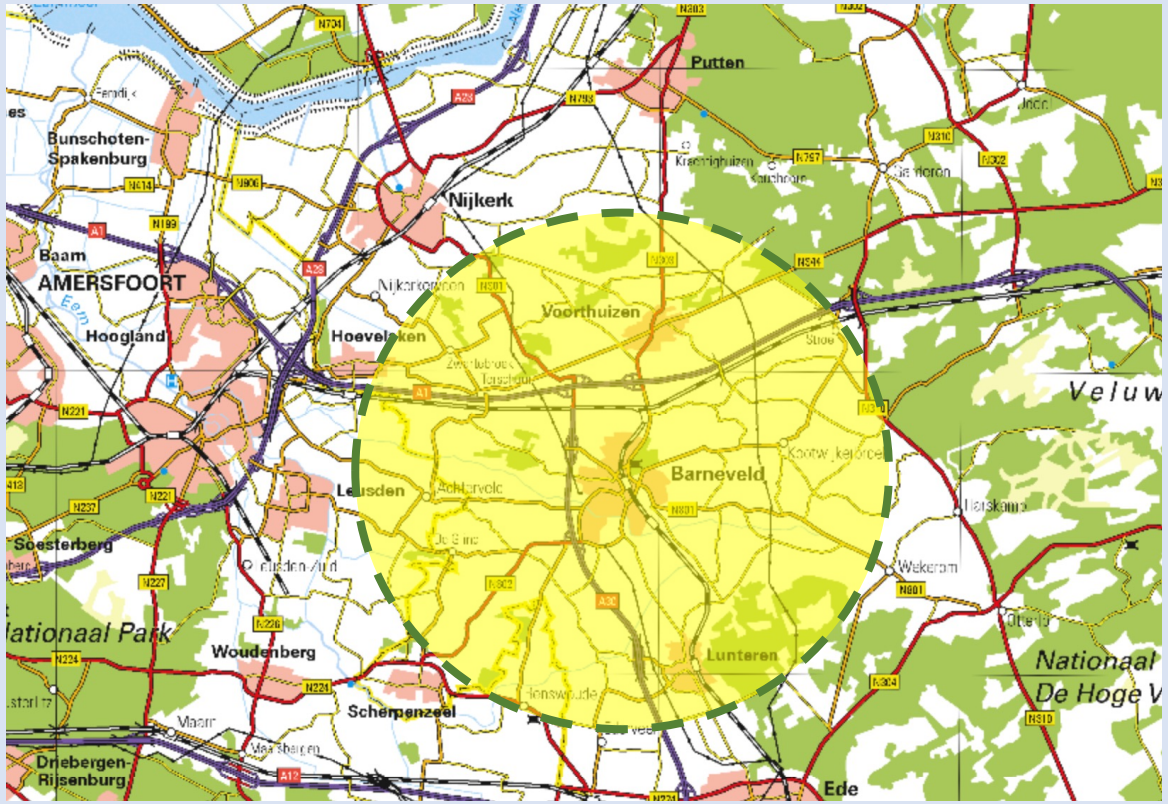
In het gebied zouden, langs een rondweg om Barneveld (deels bestaand, deels in voorbereiding), 10-15 gebieden kunnen worden gevonden waar deze duurzame test- en productiefaciliteiten (New Farms) zouden kunnen ontstaan. Dit kan ook op grondgebied van Ede.
Gedacht wordt dan aan fraai vormgegeven complexen waarvan de lay-out en architectuur verwijst naar de agrarische sector en naar de innovatie processen die er gaan plaatsvinden.

Allerlei bedrijven en instellingen kunnen zich hier vestigen, mits ze actief zijn in een van de eerder genoemde sub-sectoren. **Ook boeren die hun bedrijf willen transformeren kunnen hier uiteraard een nieuwe boerderij bouwen**.
Mits goed doordacht, goed ontworpen en goed gemanaged kan dit een project van Europees formaat worden en bezoekers van over de hele wereld gaan trekken.

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Kansen voor een New Energy, New Proteïn & Sustainability Park rondom Barneveld en Ede
Project dat perspectief biedt aan boeren / grondeigenaren

- algen
- insecten
- fermentatie
- kweekvlees
- melk uit gras
- zeewier
- noten
- zaden
- peulvruchten
- lupine

10-15 clusters van percelen
Kans: Boeren in the lead!

New
Impact & Sustainability Park

Bijgaand kaartje heeft **geen enkele status** maar schetst een mogelijke zoekgebied voor agri-innovatie en testgebieden voor duurzame en vernieuwende landbouw. De gronden zijn eigendom van ondernemers. Zij zijn dan ook bepalend voor het wel of niet tot stand komen van beoogde initiatieven.

(op 30 Maart 2023 wordt een eerste verkennend gevoerd met vertegenwoordigers van belanghouders; deze hebben nadrukkelijk nog geen standpunt ingenomen)

Kansen voor een New Energy, New Protein & Sustainability Park rondom Barneveld en Ede
Project dat perspectief biedt aan boeren / grondeigenaren

Innovatie Park Barneveld/Ede
Perspectief voor boeren?

De agri-food sector en individuele ondernemers worden op dit moment getroffen door grote onzekerheid m.b.t. de bedrijfsvoering. Velen vrezen gedwongen te worden on te stoppen of te trans-formeren. Het innovatie-parken concept kan perspectief bieden aan boeren die mee willen denken over een andere toekomst voor hun bedrijf en of hun gronden en die willen blijven wonen op de huidige plek of op hun eigen perceel

KANS

COOPERATIEVE PARKONTWIKKELING

PERSPECTIEF voor de BOEREN

15

7

22

32

ROND
BARNEVELD

Testbeds & Fieldlabs
Impact & Sustainability

16

18

25

14

15

B

inspiratiebeelden

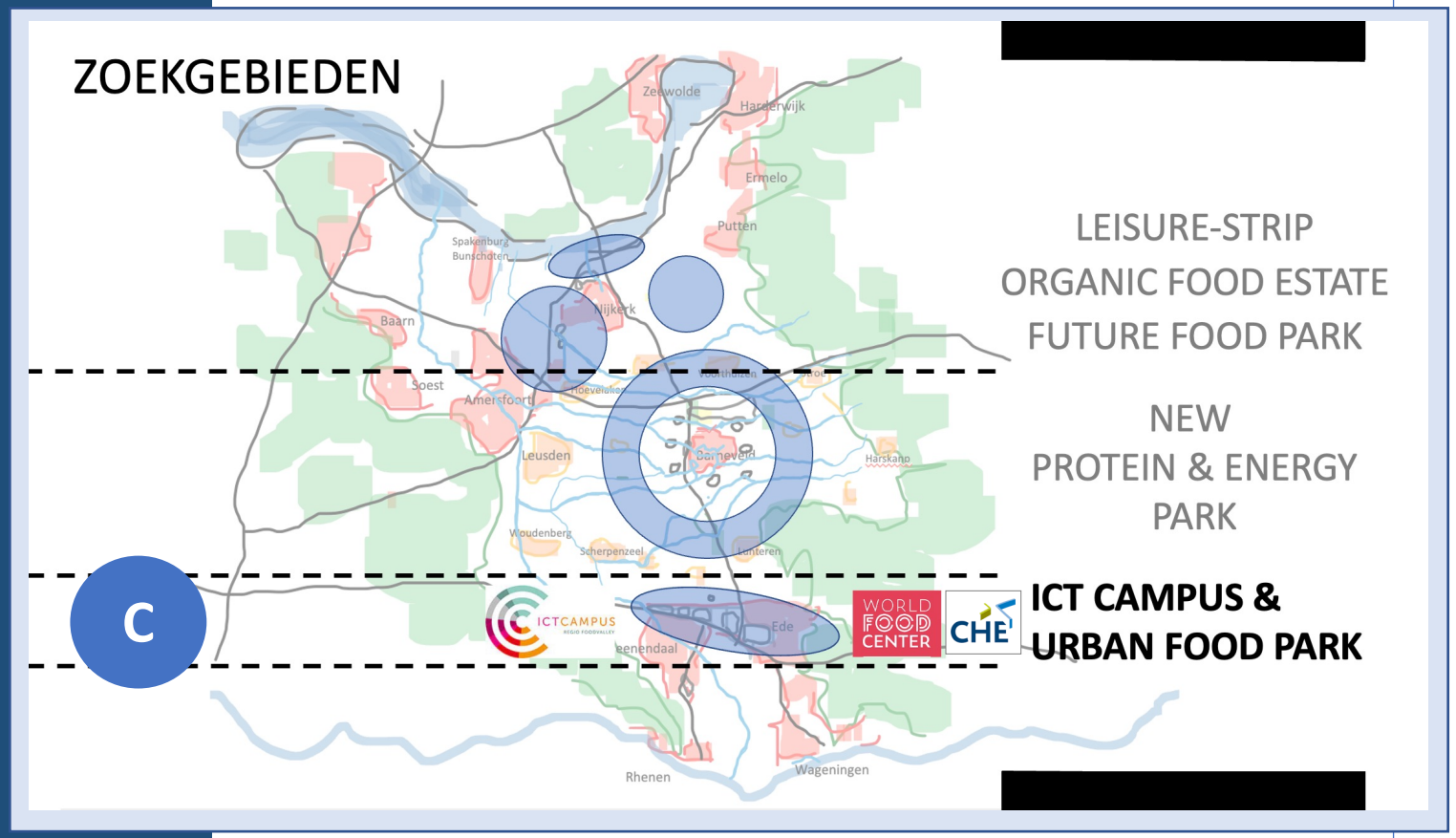
Nieuwe hoogwaardige toeristische accommodaties

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Mbo-scholen ROC A12

EDE/VEENENDAAL

A12-corridor

Het gebied tussen Veenendaal en Ede vraagt om een dynamisch masterplan met focus. De ruimte voor economische groei is hier schaars en eindig. Dat vraagt om zorgvuldig (toewijzingsbeleid in de nabije toekomst). Met twee kansrijke projecten (**World Food Center Ede** en **ICT Campus Veenendaal** en tal van innovatieve bedrijven in meerdere sectoren is het een economische *hotspot* in de regio. De ideale ligging aan de A12, bediend door twee NS intercity-stations, maakt het gebied uitstekend bereikbaar voor huidige en nieuwe werknemers van de bedrijven die hier gevestigd zijn (en voor inwoners van beide gemeentes). Kansrijke Ecosystemen die hier op hun plaats zijn komen voort uit o.a. de Pluimveesector (toelevering/stallen/systemen), de ICT sector en de Food Productie Sector (Logistiek uitsluitend indien ondersteunend aan deze sectoren). De kans bestaat dat er (op termijn) ruimte vrij komt door krimp van retail- en automotive sectoren; dit zou de groei van het kleine en middelgrote MKB eventueel kunnen opvangen en plaats gaan bieden aan StartUps/Scale Ups vanuit Wageningen. Voor grotere bedrijven en Ecosystemen kan/moet ruimte worden gevonden in reeds geplande en nieuwe uitbreidingen van het bestaande areaal aan bedrijventerreinen.

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Het businessmodel van de Brainport Innovation Campus kan wellicht model staan Voor nieuwe ecosystemen op gebied van Urban Food Production in de A12-Corridor

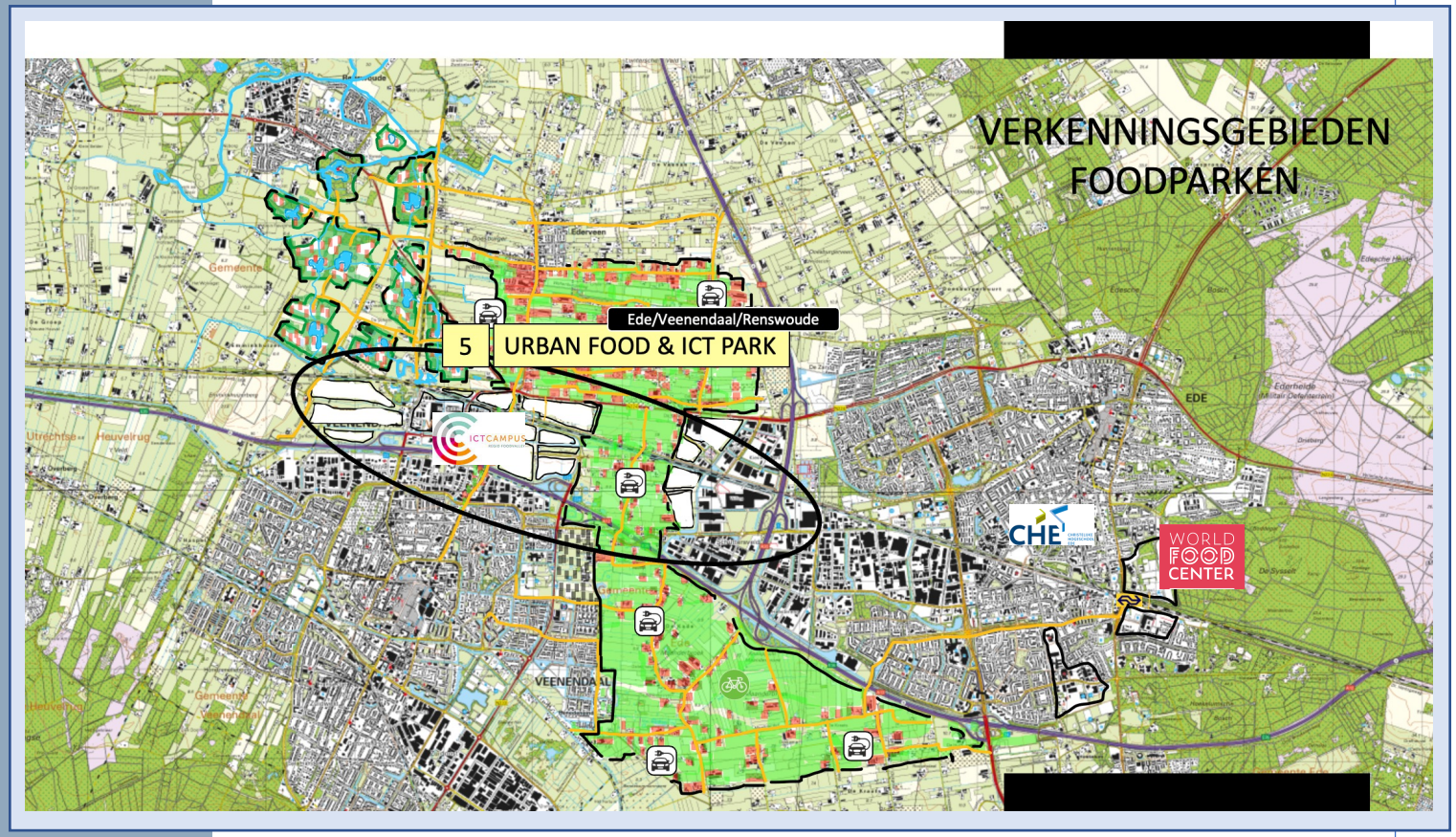
Urban Food Ecosystemen *& innovatie campus(sen)*

Waar Nijkerk zich richt op ***Future*** Food Production zouden Ede en Veenendaal zich kunnen specialiseren in Smart ***Urban*** Food Production. Gedacht wordt dan aan alles wat te maken heeft met bijvoorbeeld Vertical Farming en Pixelfarming. In beide gevallen is de innovatie nauw gekoppeld aan robotisering, digitalisering, data en AI. De aanwezige bedrijven in het gebied (en elders in de regio) hebben daar binding/ervaring mee en de aanwezigheid van ICT-Campus, WUR, CHE/Aeres en WFC werkt versterkend.

Goed onderzocht moet worden hoe op dit gebied goed samengewerkt kan worden met andere clusters/ ecosystemen/regio's in het land (bv met het Westland, Boskoop, Uden/Veghel). Er moet sprake zijn van complementariteit.
De kracht en bereidheid tot samenwerking in het bestaande cluster/ecosysteem wordt bepalend voor bedrijven en kennis die nog ontbreken en van elders moeten worden aangetrokken (om het ecosysteem te versterken). Tevens moet verder worden onderzocht of het BIC-concept (Brainport Industry Campus) kan worden vertaald naar een kansrijk en geïntegreerd productie-, onderzoek- en onderwijscluster op gebied van agri-/urban Food production

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Duurzame en unieke nieuwe 'farm'-complexen voor onderzoek, innovatie en productie.

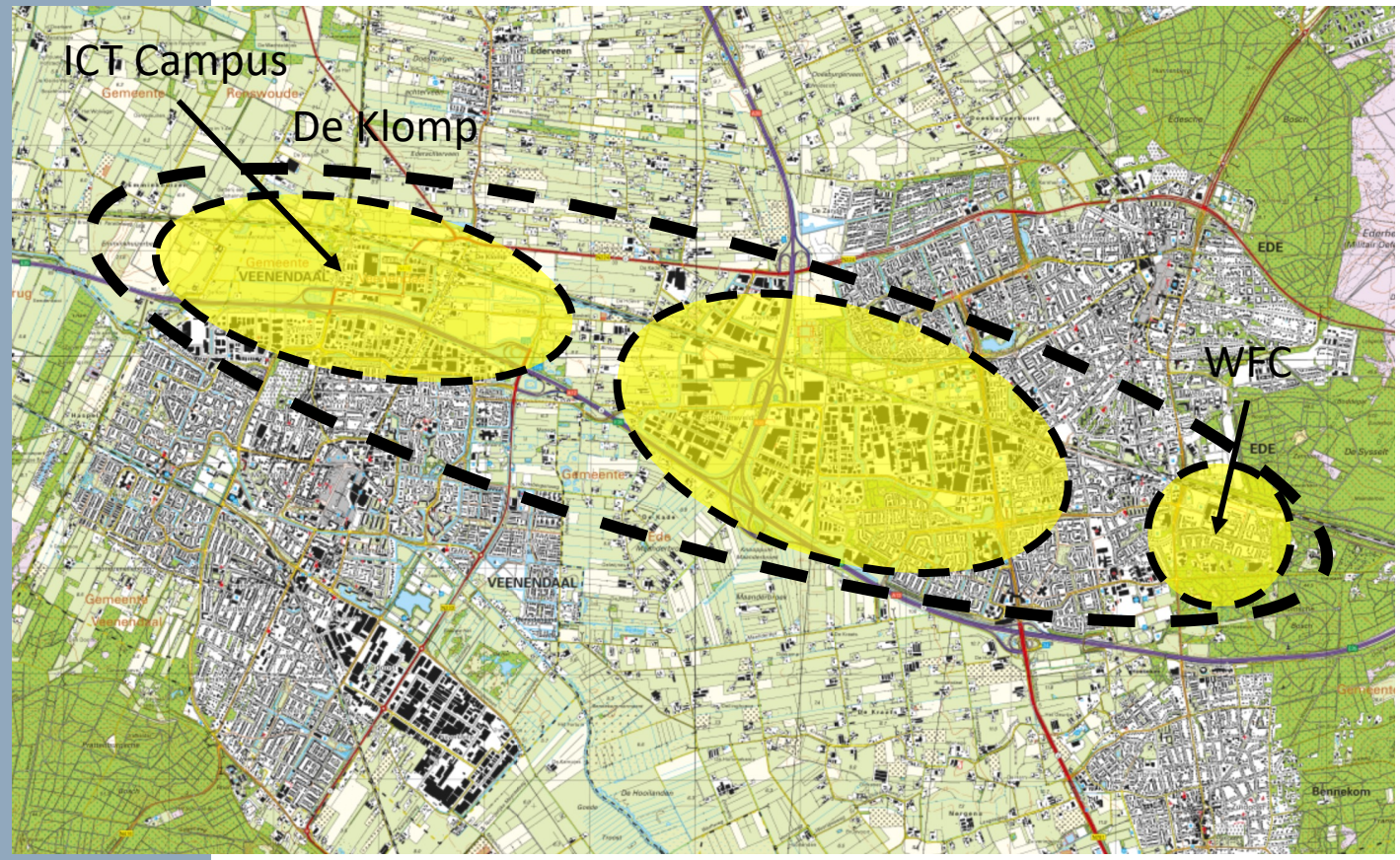

URBAN FOOD & ICT PARK
WFC, CHE & ICT-Campus
Hybride woon-/werk-landschap

De gecombineerde bedrijventerreinen in de A12-Corridor kunnen uitgroeien tot een significant Urban Food & ICT/AI Park. Dit vraagt om pro-actief bedrijventerrein management en goed doordacht toewijzingsbeleid. Zoals eerder vermeld is de ruimte voor groei van het bedrijfsleven beperkt en eindig.
De omgeving van het Station Veenendaal-De Klomp biedt volop kansen voor de ontwikkeling van een fysieke ICT-Campus (werken en wonen). Hier kan worden nagedacht over dubbel grondgebruik. Een extra NS-halte Ede West komt de bereikbaarheid uiteraard ten goede. Het dossier WFC-Ede bespreken wij hier bewust niet maar het is evident dat het WFC belangrijk is (als begin en einde van…)voor zowel de A12-Corridor als voor de Kennis -Zone Ede Wageningen.Het landelijke gebied tussen Ederveen en Binnenveld-Noord moet uiteraard ook en landelijk blijven. Toch biedt de landbouwtransitie ook hier bijzondere kansen om binnen de contouren van 'boerderijen en stallen' nieuwe buurtschappen voor wonen en werken te ontwikkelen. De beleving van het landschap hoeft daardoor niet te veranderen maar het gebruik van de opstallen uiteraard wel.

RUIMTELIJKE KANSEN EN ZOEKGEBIEDEN ECOSYSTEMEN

Suggesties voor zoekgebieden uitbreiding bedrijventerreinen en groene omzooming A 12 Corridor Veenendaal-Ede (kaart heeft geen enkele status)

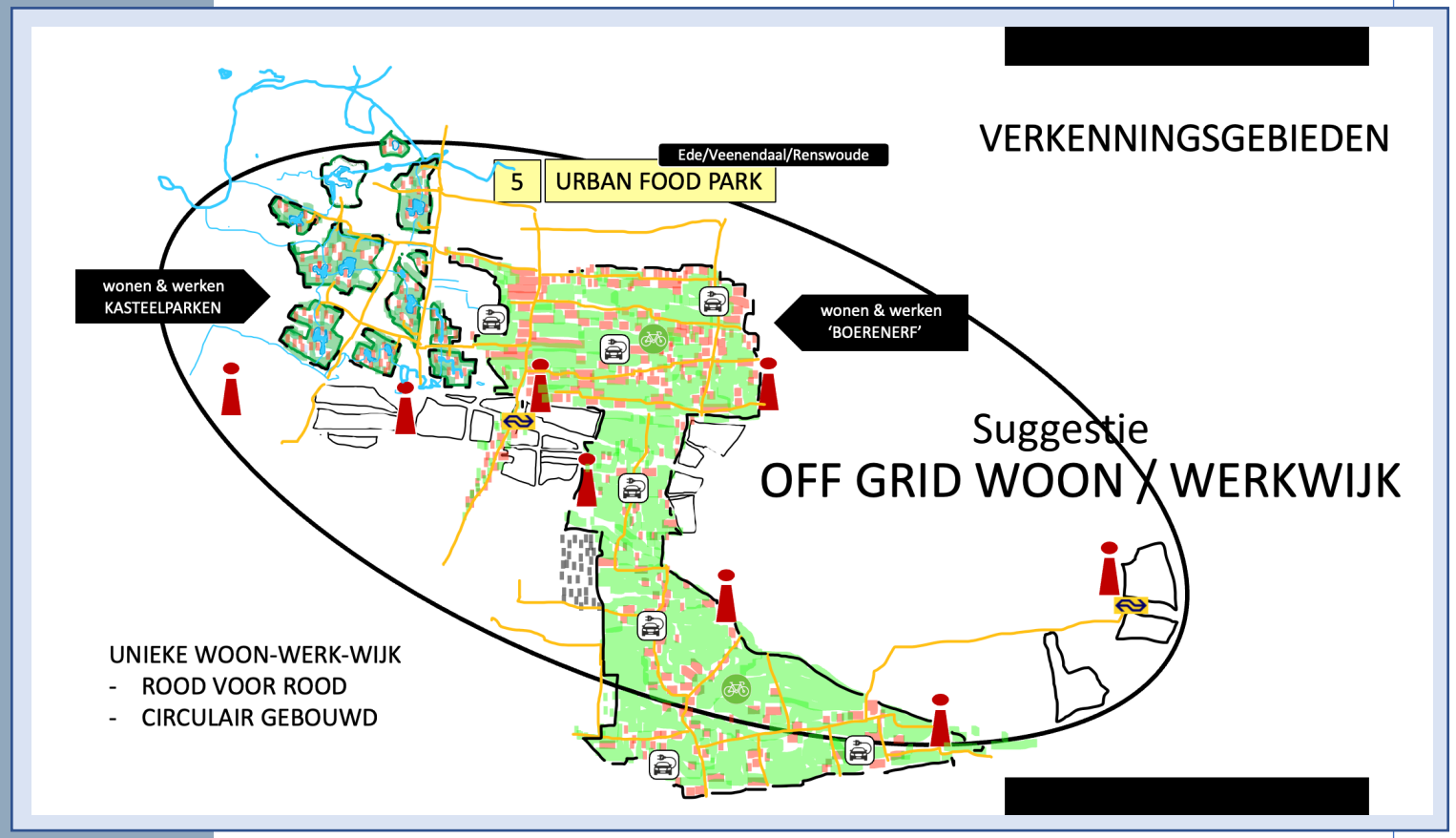
SMART & URBAN FOOD & ICT PARK
Stedelijke voedsel productie

De A12 Corridor beschikt gelukkig nog over geplande- en niet geplande ruimte voor groei. De witte vlakken in het beeld hiernaast *zijn niet meer dan* 'suggesties voor zoekgebieden'. Daarbij is het nadrukkelijk de bedoeling om een groene corridor te behouden tussen Ederveen en het Binnenveld.

Uiteraard zullen bedrijven en omwonenden van het gebied intensief betrokken moeten worden bij deze zoektocht naar ruimte voor bedrijven die ultimo moet leiden tot creatie en behoud van werkgelegenheid en brede welvaart in de regio. Vanwege het karakter van moderne bedrijfsgebouwen is 'stevige groene inbedding' meer dan wenselijk. Groene overkluizing van spoor en snelweg zou fantastisch zijn maar het is de vraag of dit ook financieel haalbaar is (hiervoor is nadere studie noodzakelijk).

Duurzame en unieke nieuwe 'farm'-complexen voor onderzoek, innovatie en productie.

Hybride ontwikkeling
Landelijk gebied

Het landelijk gebied tussen Ede en Veenendaal moet open en groen blijven. Daar lijkt iedereen het over eens. Toch betekent dat niet perse dat dit dit gebied functioneel niet van kleur kan veranderen. Daar waar nu 'geboerd' wordt komt in de toekomst wellicht ruimte vrij voor andere vormen van wonen en werken en daarmee voor andere verdienmodellen voor de boeren. Boerderijen en stallencomplexen liggen minder dan 15 minuten fietsafstand van de IC-stations Veenendaal-De Klomp en Ede Wageningen. Deze complexen/opstallen kunnen deels duurzaam (*off grid*) worden getransformeerd naar naar woon/werk gebouwen in de nieuwe economie.
Thuiswerkers maar ook kleinschalige bedrijven (& startups) kunnen hier onderdak vinden te midden van belangrijke economische Ecosystemen en vlak bij WUR-, Aeres, CHE- en ICT-Campus.
De beleving van het landschap hoeft niet te veranderen en de transformatie kan geleidelijk plaatsvinden.

C

inspiratiebeelden

Betaalbaar/starters

Luxe segment

nieuwe buurtschappen op het boerenerf
Wonen & Werken

Verzorgd wonen

Suggestie: nieuwe iconen markeren straks als poortwachters de toegang tot het gebied

GEBIEDS-'BRANDING' A12-ZONE
nieuwe iconen

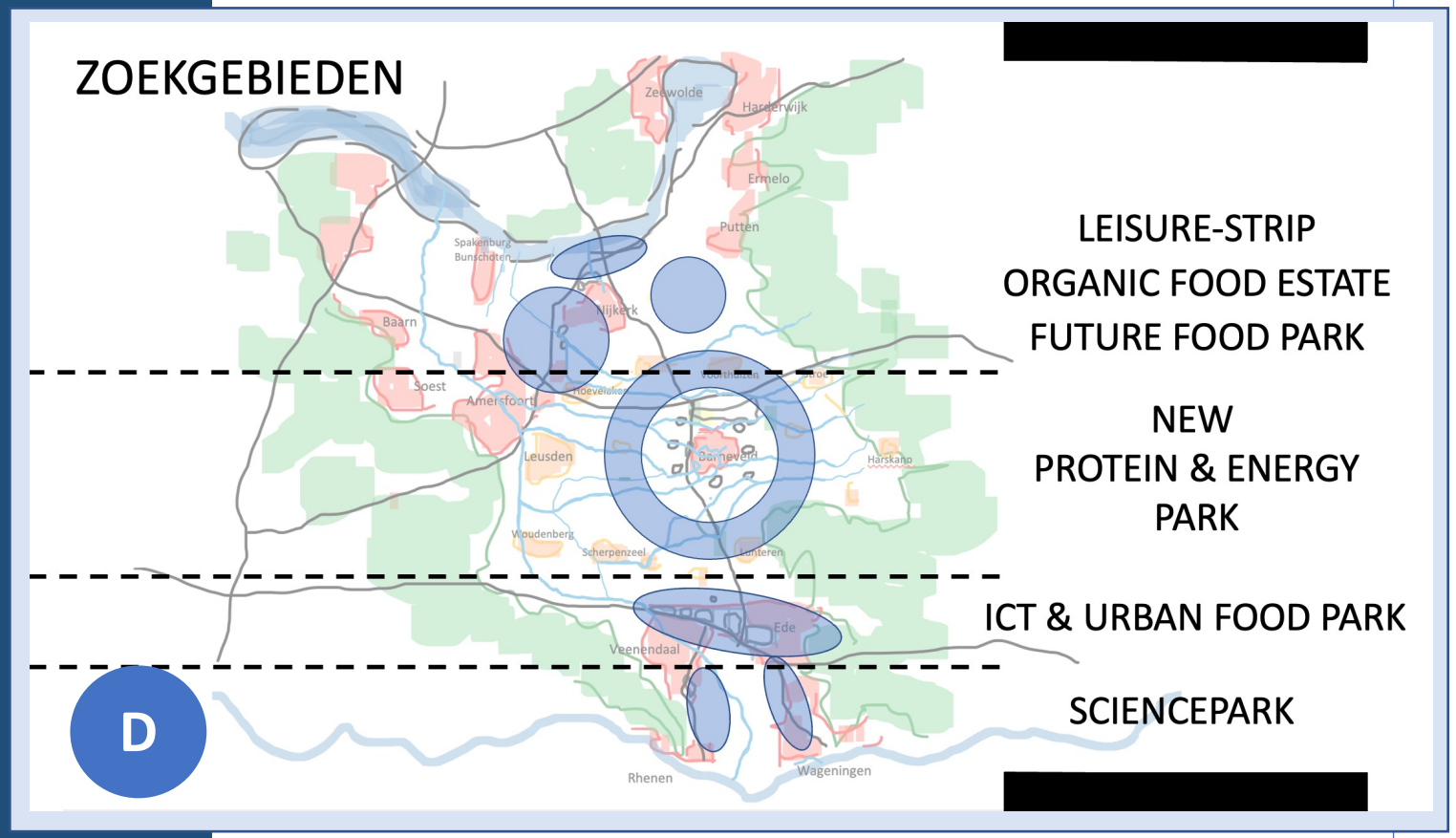
I

De A12-Corridor wordt door passanten (automobilisten en treinreizigers) beleefd als een min of meer toevallige aaneenschakeling van bedrijventerreinen. Ondanks het feit dat er wel degelijk sprake is van soms opvallende/fraaie architectuur van individuele bedrijfspanden, heeft het gebied als geheel geen duidelijke signatuur en geen echt 'begin en eind'-beleving.

Deze beleving zou kunnen worden gecreëerd, door de toevoeging van een aantal duidelijke iconen of poortwachters. Dit vraagt nadere studie door (landschaps)architecten en stedenbouwkundigen maar bijgaande illustratie geeft een idee/voorzet..
Zowel vanuit Noordelijke, Oostelijke als Westelijke richting kunnen dit soort iconen een bijdrage leveren aan de 'branding' van het gebied. Ook de NS-stations kunnen daar een bijdrage aan leveren; maak bijvoorbeeld station Veenendaal-De Klomp architectonisch 'familie' van station Ede Wageningen!

SCIENCE PARK(S)

Oost en … West?

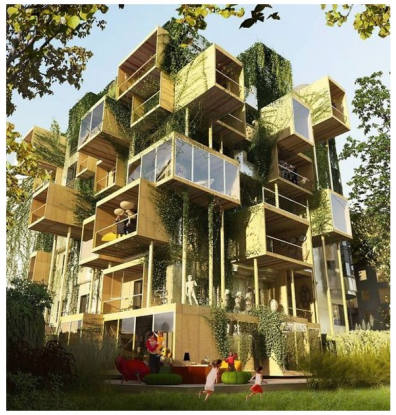

Op dit moment wordt er gestudeerd op de toekomstige invulling van de kennis-zone tussen Wageningen en Ede. Uit divers onderzoek is gebleken dat er bij het bedrijfsleven veel belangstelling is om in de nabijheid van de WUR-campus en Aeres Hogeschool gevestigd te zijn. Belangrijke reden daarvoor is de nabijheid van een hoog opgeleide human-talent-pool. Nieuw uit te geven hectares worden naar verwachting met gemak gevuld hetgeen de blik noordwaarts doet richten. De mogelijkheden om te bouwen/verdichten in de groene ruimte tussen Wageningen en Ede(Bennekom) zijn echter ook niet onbegrensd. Gedacht wordt aan extensieve hoogwaardige bebouwing. Het lijkt logisch om ook een lange termijn visie te ontwikkelen voor mogelijke toekomstige uitbreiding aan de westkant van het Binnenveld. Momenteel is daar nog geen programma voor maar er wordt wel woningbouw geprogrammeerd (gemeente Rhenen). Een integrale benadering van mogelijkheden lijkt verstandig .

SCIENCE PARK(S)
extensief bouwen

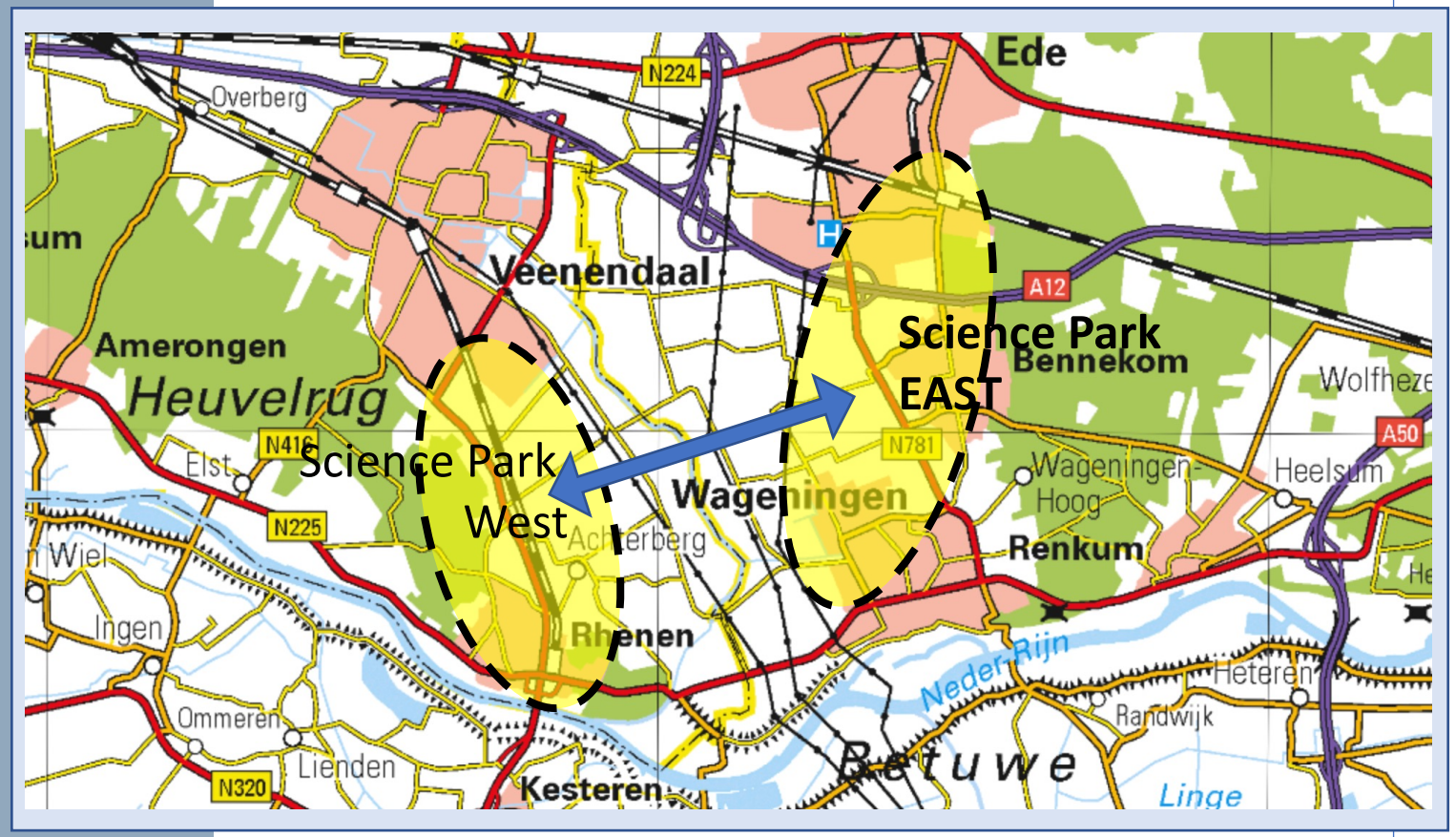
Extensieve, hoogwaardige en duurzame open bebouwing van de randen van het Binnenveld

De groene gebieden tussen Veenendaal en Rhenen enerzijds en tussen Ede en Wageningen anderzijds lenen zich niet voor stedelijke bebouwing. Deze ‘randen van het Binnenveld’ lenen zich eerder voor extensieve hoogwaardige en duurzame bebouwing in het groen; met respect voor bodem, ecologie en landschap. Te denken valt dan aan bijvoorbeeld circulaire (hout)bouw, gedeeltelijk ondergronds in afgeronde clusters of entiteiten. Gevolg van hoogwaardige nieuwbouw is dat de functie de vorm qua prijsstelling ook moet volgen. Dat betekent hoogwaardige kantoren of bedrijfsruimte en woningbouw in (hoofdzakelijk) het midden- en duurdere segment. Omdat de WUR een topinstituut van wereldformaat is, is het van belang om de maximale groeimogelijkheden op termijn, nu al te onderzoeken. Dat zou kunnen betekenen dat er *ooit* een sprong over het Binnenveld kan gaan plaats-vinden. Een goede en beschutte fietsroute is dan een belangrijke succesfactor.

SCIENCE PARK(S) -east & -west

Randen Binnenveld

In de randen van het Binnenveld kunnen bijzondere ontwikkelingen gaan plaatsvinden waar uitbreiding van natuur en versterking van ecologie hand in hand kunnen gaan met toevoeging van hoogwaardige, geclusterde nieuwbouw. Deze schets heeft geen status en wil slechts de gedachten van stedenbouwkundigen en professionals prikkelen om hier 'out of the box' te denken en groter/ambitieuzer dan de geprognotiseerde programmering voor de komende 10 jaar. Kijkend naar het belang van landbouw/voeding en gezondheid op wereldschaal mag er *nooit* een situatie ontstaan waarbij de WUR(Campus) niet meer kan groeien, er geen plek meer is voor nieuwe NGO's, onderzoeksinstituten, start- en scale-ups en bedrijven die dit volstrekt unieke ecosysteem nog kunnen versterken. Ook moet er ruimte zijn voor hoogwaardig wonen op internationaal niveau. De omgekeerde -U- kan alleen maar optimaal worden benut als er een nu een krachtige totaalvisie op het gebied wordt ontwikkeld; al is het maar rudimentair!

SCIENCE PARK(S)

Twin Campuses

Het concept van de Twin-Campus lijkt aantrekkelijk! Er zijn voldoende instanties/bedrijven/instituten en functies die *wel* de nabijheid van de WUR belangrijk vinden maar waar de 'fysiek-contact'-frequentie *niet* zodanig hoog is dat men ook daadwerkelijk *op* de campus (Science Park Oost) gevestigd moet zijn.
Met een vestiging 'aan de overkant' (Science Park West) kan men ook prima uit de voeten. Bovendien zou hier ook ruimte kunnen worden gecreëerd voor hoogwaardig wonen op internationaal topniveau.
We spreken hier natuurlijk wel over uitloopgebieden van Utrechtse Heuvelrug enerzijds en van De Veluwe anderzijds die ook nog eens de begrenzing van het Binnenveld vormen.
Landschappelijk en stedenbouwkundig vraagt dit om een precisie-aanpak en architectonisch om een goed doordacht beeld-kwaliteit-plan. Het Binnenveld moet uiteraard beschikbaar blijven voor verdere natuur-ontwikkeling (recreatie) en klimaatverandering (lees: waterberging).

D

inspiratiebeelden

Campussen Hogescholen
CHE Ede
en Aeres Wageningen

CAMPUS WUR – WAGENINGEN

GREBBEBERG & BINNENVELD

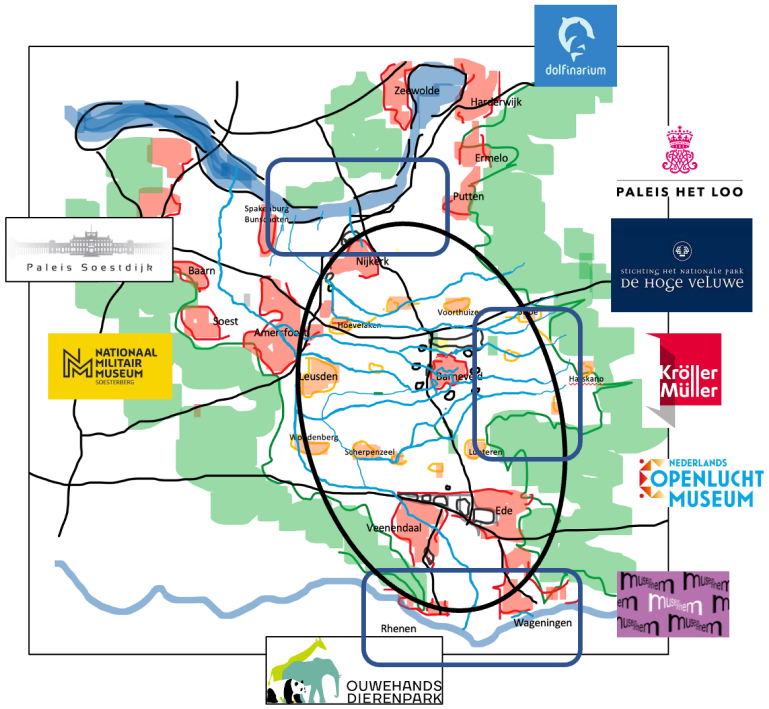

KANSEN VOOR DOORONTWIKKELING TOERISME

4

KANSEN VOOR DOORONTWIKKELING TOERISME

Toeristische attracties in en met name rond Food Valley
Er is ruimte voor diversificatie (oa water- en zakelijk toerisme) en kwaliteitsverbetering

FOOD VALLEY

TOERISME
&
LEISURE

ZUIDERZEE

BARNEVELD-EDE

RIVIERENLAND

TOERISME
ontwikkeling

De grote landelijke toeristische attracties liggen net buiten de regio, zoals op het kaartje link te zien is.
In de bosrijke randen van de Veluwe treffen we relatief veel vakantieparken voor hoofdzakelijk binnenlands toerisme aan. De waterkanten (Nijkerk aan Zee en De Blauwe Kamer/Ouwehands Dierenpark) zijn voornamelijk gericht op dagrecreatie.
De gemeentes Barneveld en Ede zien graag een kwaliteit verbetering van bestaande vakantieparken aan de Veluwe-rand. Deze vindt al plaats maar kan nog worden gestimuleerd. Het gaat dan zowel om de kwaliteit van opstallen/vakantiewoningen als van beheer en exploitatie. Toevoeging van hoogwaardige kleinschalige faciliteiten (hotels/restaurants) kan het totaalaanbod verder versterken.
Nijkerk ziet kansen (voor de regio) voor **zakelijk toerisme en recreatie**. Meerdere congressen/evenementen/seminars zouden kunnen worden geaccomodeerd indien er voldoende geschikte locaties voor handen zouden zijn.

TOERISME

landart

Voorbeelden Land-Art/inspiratiebeelden

De regio kan aantrekkelijker worden gemaakt door de de ontwikkeling van een nieuwe route langs eveneens nieuw op te richten XXL-kunstwerken in het groen. Deze nieuwe kunstwerken in de categorie ‘Land-Art’ kunnen letterlijk verbindend werken tussen de verschillende steden en dorpen in de regio maar ook tussen de in te richten parken in een innovatie-landschap zoals eerder geschetst in hoofdstuk 3. Het Kroller Muller Museum zou een belangrijke rol kunnen spelen bij een dergelijk initiatief. Initiatief-nemers Landschapskunst (Engels: **land art**) is een van de beeldende kunst Landschapskunst is een kunstvorm /kunststroming die inspeelt op landschapskenmerken en waarbij het landschap wordt gemanipuleerd waardoor er een nieuwe beleving ontstaat van de ruimte. Aanverwante benamingen voor deze kunstrichting zijn *earth art* en omgevings-kunst. Landschapskunst kan gezien worden als een bijzondere vorm van *ecological art en environmental art*, waarbij de hele natuur in de kunst opgenomen wordt.

Ruimte voor nieuwe duurzame attracties op goed bereikbare locaties?

ECO-TOERISME

duurzame attracties

Om meer variatie in het toerisme (nu vooral gericht op wandelen in de natuur met bijbehorende voor zieningenpakket op vakantieparken) aan te brengen zouden enkele hoogwaardige en duurzame attracties kunnen worden toegevoegd.
Uiteraard moet daarbij heel goed gekeken worden naar bereikbaarheid en impact op de omgeving.
De attracties zouden complementair moeten zijn aan bestaande attracties in de wijdere omgeving en aan het WFC-Ede en Ouwehands Dierenpark in Rhenen.
De LandArt route kan hier een goed voorbeeld van zijn maar inspiratie kan ook gevonden in het ‘Van Gogh Homeland Experience’ initiatief in Midden-Brabant.

KANSEN VOOR DOORONTWIKKELING TOERISME

Beter benutten van het waterfront daar waar natuur en ecologie dat toe laten

TOERISME
waterkant

Ondanks het feit dat de ‘oevers’ van de regio Food Valley zich grotendeels in of aan natuurgebieden bevinden (Blauwe kamer en Arkemheense polder), Is het toch de moeite waard om te onderzoeken of deze oevers niet beter beleefbaar kunnen worden gemaakt op een ecologisch verantwoorde wijze.

Misschien zijn er minder kwetsbare zones te detecteren waar goed vormgegeven wandelpaden, steigers, en verblijfsplekken kunnen worden gerealiseerd. Ook in het Binnenveld zou dit een dimensie toevoegen.

Ondanks het feit dat er veel water te vinden is in de regio (met name noord en zuidrand maar ook het bekenstelsel in het hart van de regio, wordt de Gelderse Vallei door bezoekers niet als waterrijk gepercipieerd. Hier liggen wellicht kansen voor verbetering en versterking van meerdaags toerisme.

5 CONCLUSIES / AANBEVELINGEN AGENDA 2023 en verder ...

DISTRIBUTIE SUPERMARKTEN

SMART FOOD PRODUCTION

ORGANISCHE VOEDSELPRODUCTIE

INNOVATIEVE AKKERS/KASSEN & STALLEN

AGRI/ECO TOERISME

SMART FOOD PRODUCTION

ICT & WFC CAMPUSSEN

WETENSCHAP AGRI-FOOD & START-UPS

HELE KETEN !

Conclusies & aanbevelingen

Kansrijke Ecosystemen

De regio kent kansrijke clusters van bedrijven die zich, in de -Next Economy- kunnen ontwikkelen tot belangrijke ecosystemen: Dit vraagt Ruimte!

Sectoraal Kansrijk

Grote en gespecialiseerde bedrijven en multinationals in de sectoren Tech/Metaal, Bouw, ICT, Health en Agri-Food gaan steeds meer samenwerken in ketens en zoeken elkaars nabijheid (oa vanwege inkoopkracht en beschikbaarheid van Human Talents en kennis)

Cross-Overs met agri Food

Interessant voor beleidsmakers zijn de bedrijven /ecosystemen in de cross-overs tussen de sectoren Tech/Metaal, Bouw, ICT en Health enerzijds en Agri-food anderzijds. (Logistiek kan groeien mits gerelateerd aan een van deze sectoren)

MKB

Klein en middelgroot MKB verwacht ca 20% in ruimte te groeien op/rond de huidige vestiging. Dit vraagt extra regie op bestaande bedrijventerreinen

Kansrijke Locaties

Ruimte in de regio is schaars; bestaande bedrijventerreinen kunnen slechts beperkt groeien. De landbouwtransitie kan een oplossing bieden.

Uitbreiding bestaande bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen kunnen nog beperkt groeien. Schaarse ruimte moet worden verdeeld tussen economie, woningbouw en natuur. Rond Nijkerk, Barneveld en in de A12-zone kan nog ruimte voor nieuwe ecosystemen worden gecreëerd; dit vraagt heldere strategie in uitgiftebeleid

Als gevolg van landbouwtransitie

De landbouw-transitie zal voor veel bedrijven betekenen dat ze moeten stoppen, transformeren of verplaatsen.
Deze dynamiek biedt ook kansen voor nieuwe ontwikkelingen en perspectief voor boeren; bijvoorbeeld de aanleg van een innovatiepark rond Barneveld

Science Park

Het WUR (cluster) is van wereldklasse. Voor groei op de lange termijn kan, naast de kennis-as, ook naar de overkant van het Binnenveld worden gekeken..

Organisatie LB-Transitie

Voor de landbouw-transitie bestaan in principe twee organisatiemodellen waarbij initiatief en regie ofwel bij de overheid dan wel bij de ondernemer liggen

Regie bij de overheid

Een optie is dat de overheid gronden van boeren opkoopt en onderbrengt in een grondbank die die percelen eerst tijdelijk verpacht om ze vervolgens samen te voegen tot grotere kavels voor de ontwikkeling van ecosystemen (bv door een ontwikkelbedrijf)

Initiatief boeren en corporaties

Alternatief is dat boeren met aangrenzende kavels (buren) zich verenigen en middels coöperaties gezamenlijk een andere bestemming geven aan hun percelen.
De overheid kan faciliteren en ondernemers verbinden

Hybride model

Op hybride modellen moet, in overleg met alle belanghouders nader worden gestudeerd (wat kan er binnen bestaande wet- en regelgeving?)

VERVOLG

VERDIEPING OP 3 FRONTEN

ECOSTEMEN

RUIMTE

ORGANISATIE

Q 2

2E GESPREKSRONDE: VERDIEPING/HAALBAARHEID EN DRAAGVLAK

BUSINESS DEVELOPPERS, RESEARCHERS EN VAKAMBTENAREN

Q 3

VORMING VAN KANSRIJKE COALITIES

ENERGIE:TEAMS VAN ENTHOUSIASTE MENSEN!

Q 4

UITWERKING ECONOMISCHE/RUIMTELIJKE CONCEPTEN

RUDIMENTAIR/BEELDEND

DEC 23

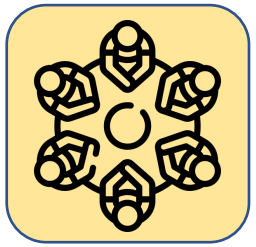
SEMINAR/CONGRES KENNISDELING

PROJECTINITIATIE

Q1-24

Kansrijke Ecosystemen

VERDIEPINGSSLAG met
ONDERNEMERS (5 SECTOREN)

kansen en Inspiratie sessies

concept ecosystemen

componenten
PARTICIPANTEN

ruimte
PARKONTWERP

Kansrijke Locaties

VERDIEPINGSSLAG met
BOEREN/GRONDEIGENAREN

onderzoeken
samenwerking in transitie

onderzoeken nieuwe bestemmingen
en duurzame functies

verkennen nieuwe
business modellen

verbinden met
bedrijfsleven

Organisatie LB-Transitie

ONDERZOEK
MODELLEN/REGELS

onderzoeken modellen
initiatief & proces inrichting

pyschologie
Emoties

juridisch
wetgeving

organisatorisch
governance

tijd/planning
prioriteiten

Ontwikkel Scenario's
ECOSYSTEMEN

LOCATIES &
mogelijke coöperaties

Haalbaarheid/organisatie
UITVOERING

DISTRIBUTIE SUPERMARKTEN

SMART FOOD PRODUCTION

ORGANISCHE VOEDSELPRODUCTIE

INNOVATIEVE AKKERS/KASSEN & STALLEN

AGRI/ECO TOERISME

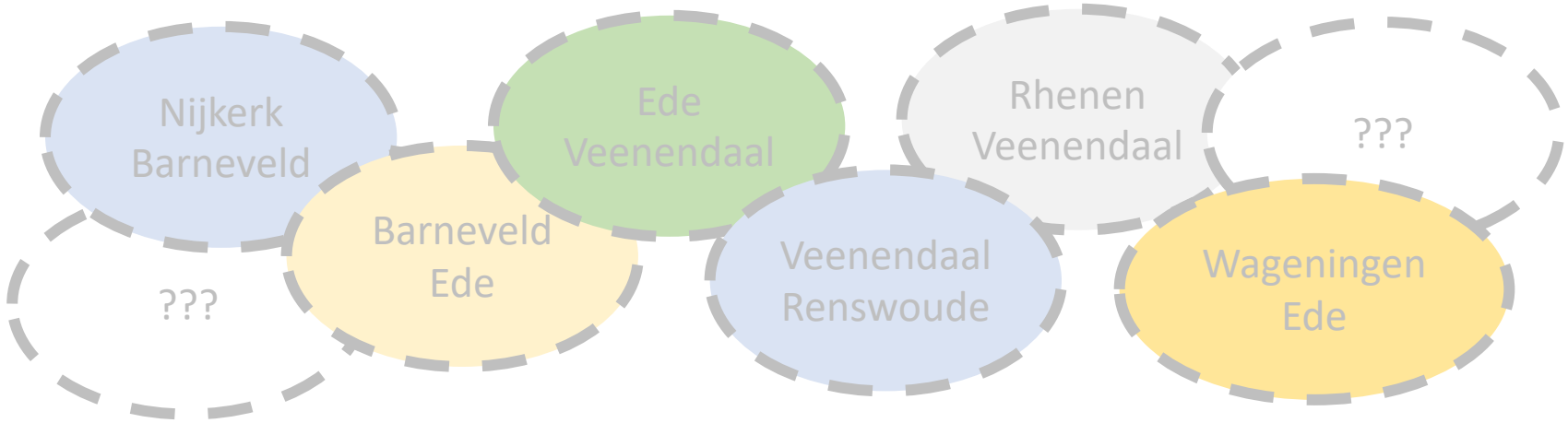
SMART FOOD PRODUCTION

ICT & WFC CAMPUSSEN

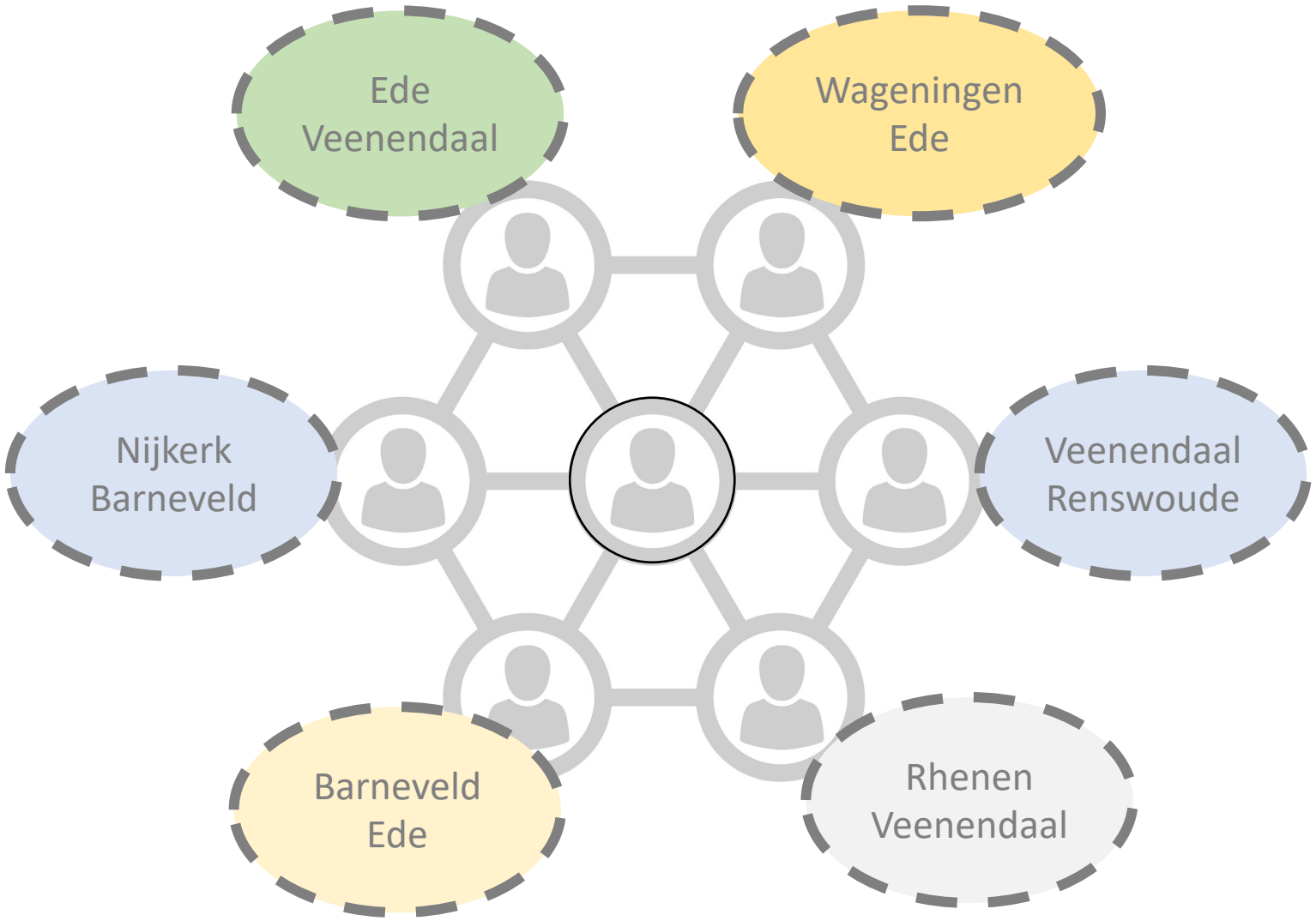
WETENSCHAP AGRI-FOOD & START-UPS

HELE KETEN !

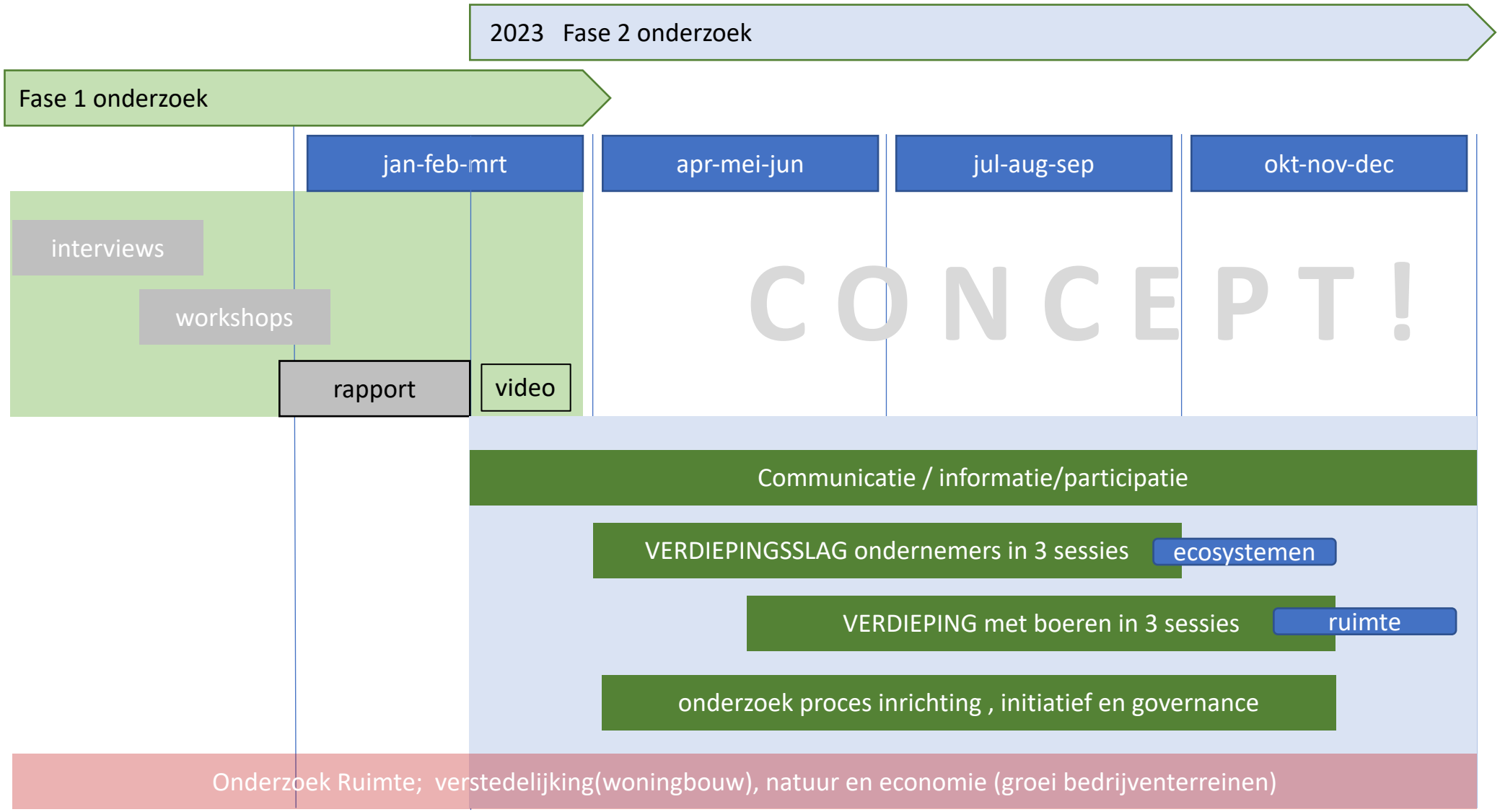
in voorbereiding:
definitie van 4-6 overzichtelijke deelprojecten in duo's van gemeentes

Conclusies & aanbevelingen

Suggestie agenda 2023

Colofon

Over Peter Savelberg en zijn strategisch advieswerk in West- en Midden Brabant / SRBT-regio

In Q4-2020 verstrekten de gemeentebesturen van **Breda en Tilburg** de opdracht aan Peter Savelberg (StudioSavelberg) om een eerste visie-schets te maken van wat de Stedelijke Regio Breda Tilburg (**SRBT;19 gemeentes** waaronder Oosterhout en Waalwijk en twee Waterschappen) ruimtelijk economisch zou kunnen gaan behelzen. Directe aanleiding was de verstedelijkingsopgave (toevoeging 60.000-80.000 woningen) en het tot nu toe beperkte economische profiel van de regio's (hoofdzakelijk maakindustrie, logistiek, dienstverlening, agri en leisure). In een Quick Scan opdracht werden 20 stakeholders (triple helix) bevraagd, netwerken geanalyseerd en eerste ruimtelijk/functionele concepten bedacht.

In een uitgebreidere vervolgopdracht (2021) werden ruim 100 stakeholders benaderd om input te leveren en te reageren/reflecteren op ontwikkelde concepten. Dit heeft oa geleid tot de doelstelling/ambitie om SRBT te ontwikkelen tot 'European testbed for Urban Innovation (ETUI)' en daarbij de menselijke gedragskant van brede technologische innovaties centraal te stellen. De Universiteit Tilburg en Fontys Hogescholen leveren daarbij kennis op het gebied van Economie, Psychologie, Gedragswetenschappen en kunstmatige intelligentie. AVANS en BUAS Hogescholen zijn gespecialiseerd in het domein van digitale en technologische innovaties (robotica/domotica) en het ontwikkelen van 'experiences' (virtual en augmented reality).
Een ecosysteem van ruim 100 slimme MKB bedrijven wordt gemobiliseerd door VNO-NCW en de regionale ontwikkelingsmaatschappijen (REWIN en Midpoint Brabant) en de gemeentes en organiseren proeftuinen en living labs (oa op gebied van mobiliteit, zorg, wonen, living as a service, retail& distributie, circulariteit) en creëren randvoorwaarden voor corporates om te kunnen participeren.

Ruimtelijk zijn in SRBT vier grootschalige locaties voor gebiedsontwikkeling geïdentificeerd:

1. Noordelijke-As/corridor: grootschalige industrie en logistiek ondersteund door High Tech Maintenance (Moerdijk - Geertruidenberg - Waalwijk)
2. Zuidelijke-As/corridor: 3 gebieden voor smart-industry-campussen (Tilburg Wijkevoort - Rijen-Basis - Breda-Oost/Dorst)
3. Midden-gebied of Peri-urbane zone: landbouw innovaties en agri-tech in combinatie met ontwikkeling leisure-routes voor meerdaags verblijf
4. Campus-landschappen in binnensteden Breda en Tilburg

Op dit moment worden deze ruimtelijk economische concepten doorgerekend op brede welvaart scores en economische haalbaarheid.
Ze worden integraal met de verstedelijkingsopgave (RIA's Breda en Tilburg) ingediend bij het Rijk.
Doorlooptijd 10-15 jaar.

Recentelijk inspireerde Peter o.a. de Euregio Maastricht, Aachen, Luik en momenteel werkt hij aan een nieuwe ruimtelijk economische visie voor het Tilburgse ***Kennis Kwartier*** *en voor de* ***Stedelijke regio Roosendaal-Bergen-op-Zoom****(Walcheren). Voor grotere opdrachten werkt hij samen in diverse netwerkverbanden. Momenteel werkt hij met de creative digital industry bedrijven - The Tailors samen aan een super* ***innovatief burgerparticipatie-model*** *obv AR/VR/Socials/Data/loyalty en AI dat in het dorpen-project "De Oostrand" voor het eerst getest gaat worden.*

opdrachtgevers

Gemeente Breda
GEMEENTE TILBURG
Roosendaal
Gemeente Waalwijk
Gemeente Bergen op Zoom
PROVADA
THE REAL ESTATE MEETING POINT
Gemeente Maastricht
ENSCHEDE
Rabobank
gemeente Oosterhout
VNO NCW
RWB REGIO WEST-BRABANT
Wilma
VP Capital
Regio Food valley
Leystromen
verbindend | ondernemend

Uitgevoerd door ir Peter Savelberg MRE

studiosavelberg

Strategie & Conceptontwikkeling Ruimte & Economie
Veerstal 10
2801 RB Gouda
06-22542537 peter.savelberg@planet.nl

Distributie van dit (concept)rapport vindt plaats door de opdrachtgever.

Rapport in opdracht van Regio Foodvalley - Mrt 2023

P E R S B E R I C H T - concept onder embargo t/m 29 september

Regio Foodvalley verkent de economie van de toekomst

Het bestuur van Regio Foodvalley vindt inspiratie voor economisch perspectief in het rapport "NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley". Dit rapport is opgesteld door een extern bureau om de economische mogelijkheden en ontwikkelingsrichtingen voor de toekomst voor Regio Foodvalley te verkennen. Dit onderzoek is bedoeld als inspiratiedocument dat uitnodigt tot dialoog en samenwerking met de regiogemeenten en andere partners.

Waarom deze verkenning?

Een van de belangrijkste doelen van deze verkenning is om inspiratie op te doen voor de toekomst van de regio. De eerste ideeën die in het rapport worden geschetst zijn nog niet diepgaand onderbouwd en onderzocht op haalbaarheid. Ze komen voort uit interviews, workshops en brainstromsessies gecombineerd met deskresearch. De opsteller heeft dit vertaald naar inspirerende en creatieve verhaallijnen en discussiemodellen. Het geeft een beeld van kansrijke nieuwe ecosystemen gerelateerd aan toekomstige trends en verdienmodellen. Het rapport dient als een bron van inspiratie voor verdere discussie.

In Regio Foodvalley worden de komende jaren 40.000 huizen bijgebouwd, daarnaast staat de regio voor verschillende uitdagingen op het gebied van landbouw, energie, bereikbaarheid (vervoer) en de arbeidsmarkt. Regio Foodvalley wil zorgen dat er voldoende werkgelegenheid en bedrijvigheid is én dat het goed en fijn wonen blijft. De onderzoeker is gevraagd om na te denken hoe de regio welvaart voor alle inwoners en ondernemers op lange termijn kan behouden (een doorkijk naar meer dan 20 jaar). Het onderzoek probeert antwoord te geven op hoe Regio Foodvalley nieuwe keuzes kan maken om samen te werken aan een gezonde, duurzame en economisch rendabele toekomst, met de huidige wet- en regelgeving over stikstof en natuur.

Regio Foodvalley bevindt zich op een unieke positie, vooral in de sectoren agrifood, voeding en gezondheid. Het is van essentieel belang om vooruit te kijken, trends en veranderingen in de mondiale economie en technologie te anticiperen en strategieën te ontwikkelen om hierop in te spelen. Zo houdt de regio een bloeiende economie die klaar is voor de uitdagingen van morgen.

Het rapport "NEXT ECONOMY & impact op bedrijven en ruimte in Regio Foodvalley" is geen visie, maar een uitnodiging om samen na te denken over de toekomst.

Over Regio Foodvalley
Regio Foodvalley is een dynamische regio die zich richt op innovatie, duurzaamheid en economische groei, met speciale aandacht voor de sectoren agrifood, voeding en gezondheid. Samen met haar partners werkt Regio Foodvalley aan een toekomstbestendige economie en leefomgeving.

Einde persbericht

Noot voor de redactie: voor meer informatie over dit persbericht kunt u contact opnemen met Jolanda Wauben, communicatieadviseur Regio Foodvalley via 0318 680 382 of via jolanda.wauben@regiofoodvalley.nl

CONCEPT